

HUMANISTEN

HUMANISTERNAS MEDLEMSTIDNING

ÅRGÅNG 19 DECEMBER 2018 NR 4

UR INNEHÅLLET:

Låtsas vi inte om heders-
förtrycket är vi själva
deltagare i det

Läget är bister
- skiss till en global vattenceremoni

Låt oss stå upp för vetenskapen
- men också kräva framsynthet

Jordan Peterson är både
sanningssägare och bluff

Hedeniuspriset till Niklas Orrenius

De tio bästa och sämsta länderna i världen för ateister

I dagarna presenterade den internationella humanistunionen IHEU den 7:e årliga upplagan av "Freedom of thought report" vid FN:s generalförsamling i New York. Rapporten dokumenterar diskriminering och förföljelse av humanister, ateister och icke-religiösa i världen. För första gången innehåller rapporten en rangordning av världens länder med fokus på diskrimineringsnivån mot ateister, humanister och icke-religiösa.

Av totalt 196 granskade länder är detta topp 10:
Belgien (1), Nederländerna (1), Taiwan (1), Republiken Nauru (4), Frankrike (4), Japan (4), São Tomé och Príncipe (4), Norge (8), USA (8) och Saint Kitts och Nevis (10).

Och sämsta 10:
Brunei (187), Sudan (188), Malaysia (189), Mauretanien (190), Förenade Arabemiraten (191), Pakistan (192), Maldiverna (193), Afghanistan (194), Iran (195) och Saudiarabien (196).

Sverige rankas på elfte plats. Det som drar ner vår position är att det finns statligt stöd till trossamfund och att staten hjälper trossamfund att samla in medlemsavgifter. Däremot ges inte statligt stöd till icke-religiösa livsåskådningsorganisationer.

INNEHÅLL

Redaktören

Lars Åberg4

Hedeniuspriset till Niklas Orrenius

Lars Åberg.....5

Det finns fortfarande för lite kunskap inom socialtjänsten

Dinky Daruvala.....6

Låtsas vi inte om hedersförtrycket är vi själva deltagare i det

Yvonne Nenander.....9

Läget är bistert - skiss till en global vattenceremoni

Carl Gustaf Olofsson.....11

Låt oss stå upp för vetenskapen - men också kräva framsynhet

Olle Häggström.....14

Antropocen - människorna växer jorden över huvudet

Sture Boström.....16

DEBATT

Den fria viljan finns i medvetenheten

Peder Palmstierna.....18

DEBATT

Samma förkunnelse då som nu

Bo S Bergström.....19

DEBATT

Låt aldrig religionskritik stämplas som rasism

Ingvar Åhman-Eklund.....19

Jordan Peterson är både sanningssägare och bluff

Patrik Lindenfors.....21

Desinformation om Koranen på islamska informationssajter

Svante Brandänge.....24

Nu är humanismen mainstream i Norge

Magnus Timmerby.....28

Riksdagsmötets öppnande 2018.....30

Utbildning av officianter

Urban Jansson.....31

Från lokalavdelningarna32

SEKULÄR HUMANISM: LIVSÅSKÅDNING SOM BYGGER PÅ FÖRNUFT, VETENSKAP OCH MEDMÄNSKLIGHET

HUMANISTEN

Medlemstidning för Humanisterna.

Utkommer med 4 nummer per år.

ISS 2000-178

Redaktör

Lars Åberg

Medarbetare i detta nummer

Dinky Daruvala

Yvonne Nenander

Carl Gustaf Olofsson

Olle Häggström

Sture Broström

Peder Palmstierna

Bo S Bergström

Ingvar Åhman-Eklund

Patrik Lindensfors

Svante Brandänge

Magnus Timmerby

Urban Jansson

Stefan Björnson

Ann Widung

Martin Karlsson

Jonathan Alsin

Sven Olof Andersson

Grafisk form

Uno von Corswant

Ansvarig utgivare

Patrik Lindensfors

patrik.lindensfors@humanisterna.se

Tryckeri

Ale Tryckteam, Bohus

Skriv i Humanisten

Skicka ditt manus till:

lars.berg@humanisterna.se

Vi kan tyvärr inte betala något honorar för publicerade texter och bilder och vi ansvarar inte heller för insänt, ej beställt material. Om så behövs kommer vi att redigera textmaterialet.

Redaktionen förbehåller sig rätten att använda allt publicerat material på Humanisternas hemsida eller blogg.

**Manusstopp nr 1, 2019:
25 februari**

Lars Åberg

lars.berg@humanisterna.se

REDAKTÖREN:

Vi lever i den tilltagande upprördhetens tid.

Kanske skulle vi alla må bättre om internet inte fanns och vi inte ständigt konfronterades med personer, åsikter och beteenden, som vi kunde ha nonchalerat om de inte spreds i det digitala blodomloppet. Många verkar somna med fradga på läpparna och näven knuten under täcket. Det finns numera så oändligt mycket att tycka illa om att det kan framstå som omöjligt för sådant som är positivt att alls tränga igenom.

Ludditer kallades de engelska arbetare, som i det tidiga 1800-talet började slå sönder textilmaskinerna som de fruktade skulle ta ifrån dem deras jobb. Den tekniska utvecklingen möter alltid motstånd när vardagen påverkas. Det kan också framstå som en naturlig reaktion att vilja se fördelarna innan man applåderar.

Men accepterandet av det digitala livet har gått väldigt snabbt. För inte så länge sedan läste människorna i tunnelbanan papperstidningar. Nu gör sladdarna i deras öron att ingen kan veta vad de håller på med eller var de befinner sig.

Allt det som är bra med vår uppkopplade tillvaro kan inte dölja farhågor, framför allt när det gäller våra sociala liv. Vad händer med barn som bombarderas med sinnesintryck, men inte kan stava till orden de letar efter?

Och hur förändras det offentliga samtalet när det överger de gamla mötesplatserna och blir fragmenterat, översködligt, oöverskådligt och fullt av påståenden, som inte låter sig kontrolleras innan de måste kommenteras? De flesta i ett land som vårt lever med huvudet inne i det där kaoset. De av oss som någon gång uttryckt en åsikt eller, gud förbjude, försökt föra ett resonemang, har inte sällan utsatts för svärmar av okvädsord och misstänkliggöranden.

Rasist, fascist, islamofob! Det är ett eländigt debattklimat där ute i rymden och det smittar av sig på torg, universitet och tidningssidor. Intressanta samhällsdebatterande böcker kan på stora tidningars kultursidor avfärdas som rasistiska av skribenter som sökt skydd i gruppsektoriseringens skyttegrav. Personer som skojar med religioner avfärdas som extrema. Det är närmast otroligt hur snabbt opinioner bildas som sliter varandra i stycken, åtminstone verbalt, när det dyker upp föreläsare, politiker eller författare som uttrycker något annat än det förväntade.

Paradoxalt nog uppfattas yttrandefriheten, trots att den aldrig har varit större, av väldigt många som mer hotad än på länge. Har vi blivit konspiratoriska av allt detta brus som strömmar genom oss?

Vid en yttrandefrihetsdebatt på Kulturhuset i Stockholm i mitten av november fick paneldeltagarna frågan om det finns något som inte får sägas. Att man borde stänga av internet, svarade en. En annan sa: att det här seklet sannolikt kommer att bli våldsammare än det förra.

Niklas Orrenius får årets Hedeniuspris

Humanisternas Hedeniuspris 2018 går till journalisten och författaren Niklas Orrenius, anställd på Dagens Nyheter.

- Niklas har en stark förmåga att bära fram människors berättelser och använda dem som en lins för att förstå samtiden, sa Humanisternas ordförande Anna Bergström när hon lämnade över priset på Medelhavsmuseet i Stockholm den 17 november i samband med förbundets höstkongress.

Hon förklarade att hon som sekulärhumanist och trogen läsare av Orrenius delar övertygelsen att vi måste bygga samhällen, som både tillåter olikheter och noga värnar individens mänskliga rättigheter.

- Därför blir jag oftast stärkt av att läsa Niklas reportage. Han använder det jag uppfattat som ivrig nyfikenhet, en genuin vilja att försöka förstå världen och människorna i den i kombination med ett aktivt försvar av de mellanrum, som finns i en allt mer polariserad samtid. I det arbetet ger han oss andra perspektiv på samhället än dem vi annars har tillgängliga. Niklas fördjupande reportage bidrar som jag ser det både till att reda ut komplexiteten i aktuella samhällsfrågor och göra dem begripliga, medan han i andra reportage lyckas sätta fingret på komplexitet i frågor vi spontant kan tycka är enkla.

- Jag är hedrad, sa Niklas Orrenius och höll upp blomsterkvasten. Åskådningsfrihet är det inte så

Årets Hedeniusprismottagare Niklas Orrenius gratuleras av en av sina söner och av Humanisternas ordförande Anna Bergström. (Foto: Ulf Gustafsson)

många som tar upp och där är Humanisterna viktiga. Vi har nu i Sverige hela bostadsområden, eller åtminstone hela kvarter, där det är fullt att inte tro och där det inte råder någon religionsfrihet.

Han menade att han nog framför allt fått priset för sitt DN-reportage om svårigheterna som möter dem som lämnar eller vill lämna islam.

- Jag skäms över att det dröjde så länge innan jag gjorde det här reportaget. Det här är förhållanden som inte bara finns i storstäderna, man hittar sådana bubblor i hela landet. Vi tvingas inse att friheten inskränks så till den milda grad även här.

Niklas Orrenius tyckte sig samtidigt se tecken i Sverige på att andra muslimer än de mest extrema börjar göra sig hörda. Han hyllade naiviteten som journalistiskt redskap; man måste vara nyfiken på och öppen för ny information. Det talas mycket om polarisering, men på många sätt uttryckte man sig mer fyrkantigt om andra grupper på 90- och 00-talen, menade Niklas Orrenius.

- Jag är trots allt optimist, det är också ett förhållningssätt.

Hedeniuspriset 2018

Motiveringen:

"I en tid där journalister runt om i världen med hat, hot och våld förhindras utföra sitt arbete är det särskilt viktigt att det finns journalister som gräver och gör lite svårare eller mer inklämmande reportage.

Niklas Orrenius har under året skrivit djuplodat om de risker som personer som lämnar islam möter, men även om de fördomar som drabbar muslimer och den förenklade bild många har om muslimer. Niklas Orrenius har en förmåga att använda berättandet för att bredda vår förståelse för människor som delvis lever under andra omständigheter än majoritetsbefolkningen och därigenom skapar han klarhet i komplexa frågor.

För hans fördjupande och modiga reportage i samhällsfrågor som främlingsfientlighet, yttrandefrihet, religions- och övertygelsefrihet tilldelas Niklas Orrenius 2018 års Hedeniuspris."

Azam Qarai om hedersförtrycket:

Det finns fortfarande för lite kunskap inom socialtjänsten

Av DINKY DARUVALA

Några dagar före föredraget på Humanisternas årliga höstkonferens träffar jag Azam Qarai för att prata om hennes arbete med hedersrelaterat våld och förtryck. Azam är talesperson för Kvinnors Nätverk och verksamhetschef på Linnamottagningen. Hon har sina rötter i Iran där hon under Khomeinis regim arbetade politiskt för kvinnors rättigheter, ett farligt arbete med ett högt pris som slutade med att hon satt åtta år i iranskt fängelse där hon utsattes för tortyr.

Fakta

Kvinnors Nätverk är en internationell ideell förening som bildades i Stockholm 1994. Det var den första föreningen i Sverige som lyfte frågan om hedersvåld. Kvinnors Nätverk driver Matilda (vuxenverksamhet), Linnamottagningen, Systra mi (ungdomsverksamheter) samt volontärverksamhet. Föreningen arbetar med direkt hjälp till utsatta, som opinionsbildare och med utbildningar. Föreningen har tilldelats flera priser och diplom för sitt arbete.

Ett par år efter frigivningen flydde hon till Sverige där hennes syster, Laila Qaraee, redan fanns. Systemen startade då föreningen Kvinnors Nätverk och Azam drogs snabbt in i arbetet på grund av sina kunskaper och erfarenheter i frågor om hedersrelaterat våld.

- Jag var trött efter mina år i det iranska fängelset, men när man varit engagerad i en så viktig fråga är det svårt att släppa den, förklarar Azam sitt engagemang i Sverige.

När Azam började arbeta med Kvinnors Nätverk var frågan om hedersrelaterat våld mot kvinnor och barn knappt existerande i Sverige. Föreningen var den första som lyfte problemen.

- På den tiden, när hedersbegreppet inte ens användes, var det svårt att få gehör hos myndigheterna. De hade ingen kännedom om de förhållanden som kvinnorna levde under och många av de utsatta saknade också kunskap om vilka rättigheter de hade i Sverige, berättar Azam och fortsätter:

- Då handlade vårt jobb om att uppmuntra utsatta kvinnor att söka hjälp och att informera om deras rättigheter. Samtidigt arbetade vi för att uppmärksamma myndigheterna på den särskilda situation som dessa kvinnor befann sig i, och svårigheterna för dem att lämna sina förhållanden.

DIREKT HJÄLP OCH OPINIONSBLDNING

Kvinnors Nätverk står på två ben: direkt hjälp till utsatta och som opinionsbildare. I stödverksamheten arbetar de för att individanpassa hjälpen utifrån behoven och förutsättningarna i varje specifik situation. De är också noga med att – i de fall det går – hålla en kontinuerlig kontakt med kvinnorna långt efter att deras hjälpinsatser har avslutats.

Azam understryker att den fleråriga kontakten är viktig lika mycket för att fortsätta stötta individen som för att ge föreningen kunskap om effekterna av insatserna.

- Vi är en ideell förening och ingen

Azam Qarai från Kvinnors Nätverk menar att kunskapen om hedersförtrycket behöver förbättras. (Foto: Ulf Gustafsson)

myndighet. Det gör att vi ofta kan återkomma till kvinnorna för att se hur det går för dem. För oss är uppföljningen en lärandeprocess där vi får kunskap om vad som fungerar eller inte fungerar och hur vi utifrån erfarenheterna kan bli bättre. Det finns generellt för lite kunskap om verk samma metoder i arbetet mot hedersrelaterat våld. Nuförtiden görs en del forskning i ämnet, men det finns fortfarande kunskapsluckor.

Trots att hedersrelaterat våld har varit en aktuell fråga under många år är det Azams uppfattning att för

få inom socialtjänsten har adekvat utbildning inom området. Kunskapen försvinner då lätt när personal byts ut. Det innebär att hanteringen av ärenden kan skilja sig mycket mellan socialtjänsten i olika kommuner där det då görs skilda bedömningar utifrån likvärdiga hotbilder.

- Kunskapsbristen märks i vår jourtelefon dit många från sociala myndigheter ringer för att ställa frågor om hedersrelaterat våld och om hur de ska hantera ärendena. Dessutom bygger socialtjänstlagen på att familjen anses vara det bästa för ett barn. Det gör att socialtjänsten ofta

strävar efter att ungdomarna ska stanna kvar eller flytta hem igen, även om vi kan se att ungdomen då blir fortsatt utsatt.

RÄDSLAN MÅSTE TAS

PÅ ALLVAR

För att exemplifiera berättar Azam om en 17-åring, som vände sig till Kvinnors Nätverk för att hon var rädd att bli misshandlad av personer i sin familj. Flickan ville inte göra någon anmälan till socialtjänsten av rädsla att hon då skulle råka mer illa ut. Föreningens representanter lyckades dock övertala henne att kontakta socialtjänsten för att få råd och stöd. Men det visade sig då att socialtjänsten inte ville, eller kunde, hjälpa henne innan hon gjort en polisanmälan om att hon var utsatt för hot.

- Det ska mycket till för att barn ska vända sig till myndigheter och då borde det tas på yttersta allvar, säger Azam.

Ett annat exempel på oförståelse från myndigheternas sida är, enligt henne, att Kvinnors Nätverk allt oftare har varit med om att personer som placerats i skyddat boende riskerar att nekas skyddade personuppgifter av Skatteverket, trots en omfattande hotbild. Det syns tydligt hur uppgiven Azam blir när hon talar om detta.

För att öka kunskapen om hedersrelaterat våld kan man, menar hon, införa obligatorisk utbildning i frågorna på socionomutbildningen, och även på andra utbildningar som lärare, jurister och åklagare, som också kommer att möta problematiken.

Enligt Azam saknar utbildningen i hedersrelaterat våld i dag kontinuitet

och progression. Det handlar ofta om enstaka föreläsningar som hon inte tycker tillgodoser behovet.

- Att göra yrkesverksamma medvetna om frågan är något annat än att lära sig hur man ska jobba med frågan, poängterar Azam. Det måste vara systematiskt och utförligt och det måste finnas en plan för vad man vill uppnå. Kunskapen måste vara så gedigen i organisationen att den finns kvar vid personalbyten.

VIKTIGT MED KONTINUITET OCH LÅNGSIKTIGHET

Kvinnors Nätverk erbjuder en webbutbildning, som vänder sig till yrkesgrupper som lärare och sociologer. Den här utbildningen innehåller föreläsningar, studieuppgifter och möjlighet att ställa frågor och diskutera med representanter från nätverket. Det är också viktigt att det finns särskilt utsedda personer inom varje verksamhet som ansvarar för frågorna.

Vikten av kontinuitet och långsiktighet i arbetet är något som Azam ofta återkommer till under vårt samtal. Det är viktigt att skilja på förebyggande arbete och hur man hanterar brottet, säger hon och berättar om hur det borde gå till.

- Det förebyggande arbetet utgörs av respektfulla samtal. Information utan att kränka ökar kunskapen hos både den utsatta och den som ska hjälpa. Förebyggande arbete måste ske på alla nivåer, till exempel bland nyanlända och på SFI. Senare kan man i den mån det går arbeta i skolor och förskolor med barn i riskgrupper, och också med deras föräldrar. Majoriteten av dessa möten bygger på frivillighet. En svår fråga är hur vi lockar dessa grupper att prata med oss. Var ska samtalen

komma till stånd? Detta måste vi tänka på och gripa tillfället för samtal när möjligheten ges.

Azam berättar om ett sådant lyckat möte när flera kvinnor vände sig till Kvinnors Nätverk med starka berättelser om sin tillvaro på flyktingförläggningar runtom i Sverige. Flera berättelser handlade om att de inte fick tillgång till sina rättigheter, om deras rädsla för män på samma boenden och om att de var placerade på platser utan möjligheter till allmänna kommunikationer, eller om hur de blivit begränsade till sina rum. För att sprida kunskapen om kvinnor och flickor i denna situation utvecklade Kvinnors Nätverk tillsammans med kvinnorna ett metodmaterial, som är riktat till personer som i sitt yrke kommer i kontakt med dem. Förhoppningen är att metodmaterialet ska fungera som vägledning för boendepersonal, lärare, handledare eller andra vuxna som möter asylsökande flickor och kvinnor.

SAMHÄLLET FÅR ALDRIG TVEKA

Under hela samtalet poängterar Azam vikten av respektfulla samtal med dem som är utsatta för hedersrelaterat våld för att kunna stötta och hjälpa. Samtidigt är hon lika tydlig i sin inställning att samhället aldrig får tveka när det kommer till lagstiftning mot tvångs gifte, misshandel, könsstympning, tvångsäktenskap och liknande.

- Lagstiftningen måste vara tydlig och straffet kännbart för att signalera att detta på inget sätt är acceptabelt, säger hon.

Jag frågar henne om hur hon ser på de senaste årens debatt om hedersvåldsproblematik. Hon svarar:

- Det är ibland en vildvuxen diskussion som svänger hit och dit och handlar om allt och inget. Det finns många bra förslag, men också en del ogenomtänkta. Jag tycker inte frågan problematiseras tillräckligt. Man tänker inte alltid på att vissa förslag går emot andra konventioner. Ibland uppfattar jag diskussionen som generaliserande och nyanslös. I den allmänna debatten märker man att vissa ser alla familjeproblem som rör invandrare som hedersrelaterade, vilket inte nödvändigtvis är fallet.

Azam Qarai förklarar att detta har sin orsak eftersom de som arbetade med frågorna i början var tvungna att generalisera och för enkla för att uppmärksamma problematiken när få ville lyssna. Men hon tycker att generaliseringarna, i dag när frågan är etablerad, har blivit ett hinder för att gå vidare i arbetet. Man behöver ta fram fungerande metoder och då måste man även se olikheterna. Frågan är för komplicerad för att generaliseras.

- Vi behöver ha en ansvarsfull diskussion kring hedersfrågorna med ett anti-rasistiskt perspektiv och diskutera nyanserat för att komma vidare i arbetet, avslutar hon.

Dinky Daruvala är styrelseledamot i Humanisterna.

PS. Kvinnors Nätverk söker familjehem för barn och ungdomar utsatta för hedersvåld och förtryck. För mer information kontakta Azam Qarai på azam@kvinnonet.org eller tel:0702223538. DS.

Sara Omar: Låtsas vi inte om hedersförtrycket är vi själva deltagare i det

Av YVONNE NENANDER

Hon är en dansk masterstudent i statsvetenskap. "Dödsvätterskan" är hennes debutroman. Boken bygger på självbiografiskt material och blev genast en bästsäljare. Sara Omars porträtt fanns plötsligt i varenda dansk tidning. Hon fick till och med hålla nyårstalet i teve.

- Jag håller fortfarande föredrag och ger intervjuer hela tiden, säger hon och tar en klunk kaffe. Hittills har

jag fått mer än åttatusen brev från läsare. Du anar inte hur många det är som berörs av historien! Och många berättar om egna, liknande upplevelser.

Vi sitter på ett kafé i Gamla Stan. Sara Omar är i Stockholm för att tala om sina erfarenheter av hedersförtryck på ett seminarium i Sveriges riksdag. Hon har varit här ett par gånger tidigare, deltagit i semi-

narier och gett intervjuer i svenska nyhetsprogram och tidningar. När boken kom på svenska i våras fick den fina recensioner. Modig och kompromisslös, sa man.

FLICKAN EN BESVIKELSE

Romanen utspelar sig i irakiska Kurdistan under Iran-Irak-kriget och Gulfkriget på 1980- och 1990-talen. När den lilla flickan Frmesk, ett kurdiskt ord för "tår", föds i den kurdiska byn blir hennes far mycket besviken. En god kvinna ska ju ge sin man söner! Dessutom är flickan klen och flintskallig. Bara en liten vit hårtofs sticker fram på huvudet – är det kanske ett djävulstecken?

Farmodern vill könsstympla flickan. Frmesks mamma är rädd för att dottern inte ska överleva. Hon låter henne bo hos sina föräldrar, vars hem är varmt och kärleksfullt. Här får man följa ett ständigt pågående samtal mellan morfadern Darwesh, som är zoroastrier, och mormodern Gawhar, en varmt troende muslim. Han ifrågasätter religionens grepp om människorna, hon har svårt att se något alternativ.

Gawhar är ändå i viss mån självständig, för hon har tagit på sig uppgiften som byns dödsvätterska. Det innebär att rengöra döda människors kroppar inför begravningen

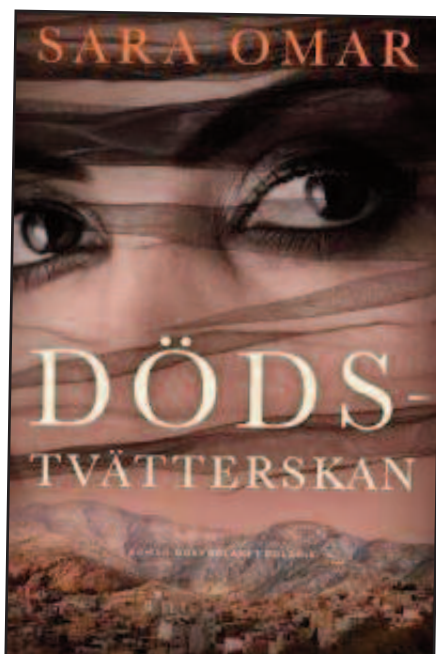

och mötet med gud. Hon gör ingen skillnad på vanliga människor och "syndare", ofta kvinnor som mördats för att de skrattat för högt, inte blött på bröllopsnatten eller anklagats för otrohet.

Gawhar betraktar alla döda som änglar på väg till paradiset. Darwesh anser däremot att det är nonsens och att blind tro på islam bara leder ondska. Men att ifrågasätta kulturen är svårt utanför hemmets väggar. Parets son är till råga på allt imam i byn, emot sin fars önskan förstås, vilken åtminstone skyddar mot misstankar om kätteri.

LIVSFARLIG KRITIK

- Kritik mot religionen, eller kulturella seder i religionens namn, är livsfarligt där jag kommer ifrån, säger Sara Omar. Kvinnor och barn betraktas som männens ägodelar. Att vara kvinna är en skam, ja det är ett straff att vara född kvinna. Det samhälle jag föddes in i är en sluten och brutal värld. Att ifrågasätta hederskulturen är absolut tabu. Bryter du mot den kan du bli mördad av din egen familj.

Som Fadime, Pela, Abbas, Jian och många andra som mördats här i Sverige av sina egna familjer. Sara Omar, som kom till Danmark med sin familj från Kurdistan i skolåldern, vågar utmana sådana krafter. Det inger respekt. Men hon får vara försiktigt, inte berätta mycket om sitt privatliv. Hon har hotats av islamister i Danmark.

- Vi "avfallingar" är alltid jagade och riskerar livet, säger hon. Det spelar ingen roll var någonstans i världen vi är. Hedersvåld och förtryck finns här i Skandinavien också. Därför är det också ett danskt problem. Och ett svenskt. Men så länge vi inte låtsas om hedersförtrycket, så är vi själva deltagare i det. Det går inte.

Hon berättar om att hon sett så mycket våld, övergrepp, misshandel och hedersmord med egna ögon. För ett par år sedan mördades hennes barndomsväninna. Självt hamnade hon på sjukhus. Då kom vändningen.

- För första gången trodde någon på mig. Människor bekräftade mig. De tyckte att jag hade rätt och de hade fel. Så jag var bara tvungen att berätta den här historien. Jag hade så mycket sorg och vrede inom mig. Skrivandet blev en upprättelse. Allt i romanen är inte exakt som i verkligheten, men genom att delvis berätta om min väninna återskapade jag hennes namn. Genom att ge ut min roman återtog jag mitt eget liv.

Ett helvete på jorden

Berättelsen utspelas mot en bakgrund av krig och folkmord. Peshmergas kamp för ett självständigt Kurdistan skildras, liksom giftgasattacken i Halabja då upp emot hundratusen kurder dödades. Vål-

det gör män till vildar och kvinnor till deras verktyg. Ett helvete på jorden.

Lilla Frmesk växer först upp i en skyddad bubbla hos morföräldrarna. Då hon är fem år händer det oerhörda. En släkting begår incest, ett rått sexuellt övergrepp, mot den späda barnkroppen.

I **"Dödstvätterskan"** blandas korancitat med våldsscener, som om författaren vill visa att patriarkat, rasism, pedofili och incest har stöd i den heliga skriften. Det finns en parallell berättelse också, om den unga vuxna Frmesk som ligger orörlig på ett danskt sjukhus. Kanske har hon undslupit ett mordförsök i hederns namn från en familjemedlem?

Sara Omar lär vara den första internationellt erkända kvinnliga författaren med kurdisk bakgrund. Än så länge har romanen översatts till norska och svenska. Den släpps i Frankrike nästa år, ska översättas till engelska och författaren arbetar själv med en översättning till kurdiska – det förbjudna språket i landet som ännu inte finns.

- Jag förlorade min barndom men har vunnit min framtid, säger Sara Omar. Det finns ingen väg tillbaka. Ingen ska tycka synd om mig. Jag är en stark kvinna i dag, en överlevare och kämpe. Nu känner jag en skyldighet att fortsätta bekämpa hedersförtryck och patriarkala strukturer för andra utsatta kvinnors skull.

- Det handlar inte längre om mig, säger hon och stryker den vita hårslingan ur pannan.

Yvonne Nenander är journalist och ordförande i Humanisterna Stockholm.

Lästips för dig som vill veta mer om hederskultur och hedersförtryck, se sid 35.

Läget är bister

- skiss till en global vattenceremoni

Den 9 oktober hölls ett panelsamtal med rubriken "Behöver vi nya sätt att tänka? Ett samtal om jordens framtid" i en fullsatt hörsal (430 personer) på Kulturhuset i Stockholm. Arrangemanget initierades av Humanisterna i Stockholm och Kalmar och genomfördes i samarbete med Forum/Debatt. I panelen satt Ulf Danielsson, Pella Larsdotter Thiel, Therese Uddenfeldt och Carl Gustaf Olofsson.

Carl Gustaf Olofsson har för Humanistens räkning slagit ihop och bearbetat den introduktion och avslutning han höll. Texten avslutas med några övergripande funderingar kring riter och ceremonier som inte fanns med på Kulturhuset.

Av CARL GUSTAF OLOFSSON

Jag vill börja med att säga att vi i panelen i grova drag är ense om premisserna. Läget är bister! Om man tar det internationella forskningsläget på allvar när det gäller utsläppen av växthusgaser, vilket alla i panelen gör, kommer det att krävas en gigantisk omställning under loppet av 10-20 år. Den borde ha börjat på allvar för 30 år sedan. Detta handlar inte om skogsbränder – utan om att det brinner i knutarna för hela den globala civilisationen som vi känner den.

Det börjar bli allt mer uppenbart att vi behöver nya sätt att se på livet och vår existens. Det gäller en existentiell problematik av högsta dignitet. Jag tror att det utöver politiskt mod och teknisk kreativitet krävs en mentalitetsrevolution på global nivå av ett aldrig tidigare skådat slag, såväl för gemene man som för de

globala eliterna. Pella Thiel använder uttrycket en "existentiell omställning". Det är precis vad det handlar om!

VATTENMOLEKYLERNAS HAR VARIT MED OM ALLT

Vattenglasat framför mig innehåller en ofattbar mängd vattenmolekyler. Vintergatan innehåller 100-200 miljarder stjärnor. Det är bara en bråkdel av antalet vattenmolekyler i detta vattenglas.

Varje molekyl har varit med sedan före livets uppkomst. Den kommer att vandra vidare och finnas kvar till jordens värmedöd i en mycket avlägsen framtid. Molekylerna har passerat genom urtidens blåalger och dinosaurier; varit med om globala katastrofer. De har passerat genom neandertalare, de första

homo sapiens och våra mera närliggande personliga förfäder. De har passerat genom träd, hästar och spenat genom århundraden och årtusenden. De har passerat genom Konfucius, Sokrates, Aristoteles, Buddha, Jesus och Muhammed. Inte att förglömma Hitler och Stalin.

De vattenmolekyler vi släpper ifrån oss genom att svettas, kissa och bajsar återgår till det stora kretsloppet. Förr eller senare avdunstar de och ger sig ut på en atmosfärisk resa och kommer sedan ner som regn mer eller mindre långt bort. De tjänar livet på nytt. Olivträd, barn i Indien, regnskogarnas träd.

Det passerar cirka 850 liter vatten genom en människa på ett år. Under mina 70 levnadsår har det

Panenlsamtalet samlade en stor publik på Kulturhuset i Stockholm.

passerat cirka 60 kubikmeter vatten genom min kropp. Det är en stor tankbil med släp.

Varje vattenmolekyl stannar cirka 20 dygn i våra kroppar innan den drar vidare. Tänk om en säger en vattenmolekyl under sitt 20-dagars-besök kunde berätta sin historia för oss. Och sedan en ny berättelse vart 20:e dygn under hela vårt liv!

JAG VILL UTBRINGA TRE SKÅLAR

Detta kan broderas ut hur mycket som helst. Vattnet är en fantastisk förbindelselänk med alla människor som levt före oss, som lever nu och som kommer att leva efter oss. Det förbinder oss också med jordens och livsvävens historia och framtid.

Nu ska jag utbringa tre skålar!

Först ska jag utbringa en skål utifrån en stark och intensiv önskan att

dessa vattenmolekyler ska få vara med och bygga upp en godartad framtid för livsväven, mänskligheten och det globala samhället. Skål!

Den andra skålen är för vattnets handfasta påminnelse om att vi alla är sammanlänkade och ingår i samma globala vattenflöde – oberoende av etnicitet, språk, religion, kön och sexuell läggning. Vattnet bryr sig inte ett skvatt om våra mänskliga gränsdragningar. Skål!

Sist tar jag en klunk vatten som ett rituellt stöd för mig själv och för oss alla att bidra med våra skärvor för att öka chanserna för en godartad framtid. Skål!

GLOBAL VATTENCEREMONI 2019

Jag ska avsluta med en spåna som anknyter till mitt inledande prat om vatten. Jag ser för mig att det skapas

grupper runtom i landet – och i hela världen – som utvecklar olika former av riter och ceremonier för att fokusera på vördnaden och respekten för livsväven och vår sköra planet. Och som också ska stödja oss som individer att bidra med vår lilla skärva för en godartad framtid. Det behövs fantasi, lekfullhet, mod, kreativitet för att skapa denna form av riter och ceremonier. Det är riter och ceremonier man kan delta i oavsett vilken sekulär eller religiös livs-åskådning man håller sig med.

Syftet med en global vattenceremoni är att stödja ett engagemang för en godartad global framtid och att vi ska få syn på varandra i form av kroppar och ansikten. Den kan genomföras i den lilla gemenskapen, men också i större kollektiva sammanhang. En global vattenceremoni inom ett halvår på Sergels Torg skulle vara häftigt. Då behövs en grupp på 10-20 personer med olika kompetenser, som ideellt jobbar med att ta fram

Paneldeltagarna Ulf Danielsson och Therese Uddenfeldt.

en sådan ceremoni och som sedan på bred front lanserar arrangemanget i olika kanaler. Är någon intresserad så skriv ett mail till Kulturhuset eller till undertecknad. I ämnesraden skriver du "Global vattenceremoni Sergels Torg 2019".

NÅGRA TANKAR OM RITER OCH CEREMONIER

Det kan vara motiverat att som avslutning säga något mer övergripande kring riter och ceremonier från ett ateistiskt och sekulärhumanistiskt perspektiv.

Av historiskt förklarliga skäl förknippar de flesta riter antingen med magiskt tänkande eller med att de bygger på föreställningar om övernaturliga makter och krafter. Vad gäller ceremonier har de inte varit lika hårt knutna som riter och ritualer till föreställningar om övernaturliga makter och krafter. De har däremot ofta varit starkt knutna till kulturella traditioner.

Humanisterna har utmanat den kyrkliga och kristna dominansen på några viktiga områden. Man har utvecklat ceremonier för barnvälkomnande, vuxenblivande (Humanistisk konfirmation), bröllop och begravningar.

Jag tillhör en sannolikt ännu så länge liten och ganska udda skara av sekulära humanister, som kan tänka sig nyskapade riter och ceremonier som sträcker sig bortom de förhärskande kulturella traditionerna. Och som kan bidra med något nytt och viktigt utifrån ett existentiellt och sekulärt perspektiv. Det innebär att jag kan föreställa mig väl genomtänkta och utformade riter som på ett kraftfullt sätt kan vara stödjande och meningsfördjupande. Detta helt utan magiskt tänkande eller några föreställningar om övernaturliga makter och krafter.

Från ett ateistiskt och sekulärhumanistiskt perspektiv är riten och

dess utformning ett öppet pågående projekt som hela tiden befinner sig i en process av kritik, förändring och omprövning visavi det som är ritens syfte. I detta finns ett tydligt släktskap med den vetenskapliga kunskapsprocessen.

När man väl öppnar dörren på glänt till att tänka sekulärt, humanistiskt, ateistiskt kring riten som ett sätt att stödja, stärka och fördjupa en mera specifik medvetenhet och som ett sätt att skapa en ny sorts relationer, öppnar sig ett nytt, spännande landskap. Det kan betraktas som en helt egen konst. Det handlar om kreativitet, fantasi och konstnärligt skapande när det gäller olika mänskliga predikament och, framför allt, de globala ödesfrågor som det blir allt svårare att blunda för.

Carl Gustaf Olofsson är styrelseledamot i Humanisterna Kalmar.

Kontakt: carl.g.olofsson@gmail.com.

Låt oss stå upp för vetenskapen – men också kräva framsynhet

Av OLLE HÄGGSTRÖM

Efter några års relativ tystnad i medierna har klimatfrågan under 2018 åter kommit i fokus.

En delförklaring är den rekordvarma sommar vi haft i Europa och som ger en föraning om vad som är att vänta i framtiden. En annan är den nya rapport från IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change), som pekar på hur nära vi nu är att misslyckas med målet att begränsa den globala uppvärmningen till 1,5 °C, samt skisserar de dramatiska konsekvenser som kan väntas av ett sådant misslyckande.¹

IPCC:s huvuduppgift är att sammanfatta det vetenskapliga kunskapsläget kring klimatförändringar, deras orsaker och deras konsekvenser. Många osäkerheter kvarstår rörande exempelvis den exakta siffran på hur känsligt klimatet är för en viss koldioxidökning, och hur snabbt vi givet en viss uppvärmning kan vänta oss att isarna på Grönland och Västantarktis smälter och orsakar höjning av havet. Men bland alla dessa osäkerheter finns också ett

antal grundligt fastslagna fakta: att en global uppvärmning pågår, att den till största delen är orsakad av mänskliga växthusgasutsläpp, och att fortsatta utsläpp kommer att driva på ytterligare uppvärmning.

För oss i Humanisterna är det (hoppas jag!) självklart att respektera detta vetenskapliga kunskapsläge. I vårt idéprogram heter det ju att ”människor ska använda sitt förnuft och sin kunskap som grund för moraliskt handlande på ett sätt som tar hänsyn till konsekvenserna både i dag och i framtiden”. Vi kan ha olika uppfattningar om hur klimatpolitiken bör utformas, men att förneka själva den klimatvetenskapliga bas som givetvis bör vara en av utgångspunkterna för våra klimatpolitiska ställningstaganden är en helt annan sak. Att tillåta sig att rätt och slätt förneka vetenskapliga landvinningar när dessa inte passar ens politiska agenda förekommer ju som bekant på många håll – inte minst i USA där den sittande presidenten och stora delar av hans parti har gått all in som klimatförnekare – men

för oss som ansluter oss till Humanisternas idéprogram går det helt enkelt inte an.

KONFLIKT I HUMANISTERNAS STYRELSE

Det har i praktiken inte alltid fungerat riktigt så. Under några år i mitten och fram till slutet av 00-talet satt jag i Humanisternas förbundsstyrelse, och upptäckte hösten 2008 att två av mina styrelsekollegor – Lars Bern och den i år bortgångne Åke Ortmark – bedrev ren och skär klimatförnekarpromaganda vid sidan av styrelseuppgiften.²

Jag fann det omöjligt att tåla om detta utan förklarade vad jag ansåg: att den sortens pseudovetenskapliga skrivelser är oförenliga med engagemang i Humanisterna. På så vis bidrog jag till ett påtagligt försämrat arbetsklimat i styrelsen, och att jag författade en artikel där den ene av dem hamnade i skottlinjen³ gjorde inte saken bättre. Konflikten bestod fram till årsmötet i april 2009 då Bern och Ortmark avgick.

Episoden utgjorde till och med en viss, men lyckligtvis tillfällig, påfrestning på min goda relation till dåvarande förbundsordföranden Christer Sturmark, som prioriterade fred i styrelsen framför det kompromisslösa försvaret av en vetenskaplig grundsyn – en pragmatisk prioritering jag så här i efterhand kan ha viss förståelse för, men som jag då det begav sig hade svårt att acceptera.

Jag uppfattade att förbundet Humanisterna lärde sig av det inträffade, i form av ökad insikt hos valberedning och årsmöte om behovet av noggrannhet vid valen till förtroendeposter. Förhoppningsvis finns något av den kunskapen ännu kvar i organisationen. Jag upplever hur som helst att den präglas av en sund respekt för rådande kunskapsläge i vetenskapliga frågor.

På den tiden, för ett decennium sedan, ansåg jag klimatfrågan vara mänsklighetens största ödesfråga, möjligen vid sidan av kärnvapenfrågan. Sedan dess har min uppfattning om allvaret i dessa båda frågor inte minskat, men de har fått konkurrens från ett knippe minst lika allvarliga frågor som har att göra med framväxten av nya radikala teknologier, främst inom bioteknik, nanoteknik och artificiell intelligens. Dessa teknologier har alla potential att skapa enorma mängder välstånd, men är också förknippade med risker för katastrofer så stora att mänsklighetens själva existens står på spel. I min bok "Here Be Dragons"⁴ och min essä "Vetenskap på

gott och ont" argumenterar jag för att dessa teknologiers tveeggade natur, tillsammans med en liknande problematik hos idéer om transhumanistisk modifiering av människokroppen och den mänskliga naturen, kräver en ökad grad av framsynthet och i vissa fall försiktighetstänkande i valet av forskningsprojekt.

SKA DET FRIA SANNINGSSÖKANDET INSKRÄNKAS?

Inte sällan händer det, då jag dryftar dessa tankar med forskarkollegor, att jag får upprört mothugg med stöd i det klassiska idealet om det fria vetenskapliga sanningssökandet. Vill jag verkligen inskränka detta? Jag svarar då med ett enkelt exempel. Hur ska man ställa sig till en forskargrupp, som lyckas med konststycket att sekvensera genom för det virus som låg bakom spanska sjukan – den fruktansvärda influensavariant som under 1918-1920 tog död på mer än 50 miljoner människor – och sedan offentliggör det fullständiga genom?

Detta har hänt på riktigt, och bara den mest förhårdade och fundamentalistiske försvarare av fri forskning kan insistera på att risken att ett ohyggligt biovapen hamnar i händerna på terrorister inte behöver beaktas då man tar ställning till lämpligheten i en sådan publicering.

Från detta slags exempel är det lätt – i alla fall är det där jag hamnar – att nå fram till den mer generella insikten att det inte duger för en forskare att svära sig fri från ansvar

för forskningens konsekvenser. Jag är inte ute efter något förbud mot riskabel forskning, men menar att det aldrig kan vara acceptabelt att bedriva forskning vars risk att störta mänskligheten i fördärv och utplåning inte uppvägs av dess potential att skapa mänsklig blomstring och välfärd, eller att inleda ett forskningsprojekt utan att noggrant och uppriktigt ha övervägt denna aspekt.

I detta läge kanske någon läsare känner sig frestad att anklaga mig för inkonsekvens, som på ett område (klimatforskning) hyllar vetenskapen och kräver att vi ska ta till oss dess resultat, samtidigt som jag på andra områden (bio/nano/ai/etc) manar forskare till eftertanke, besinning och rentav att avstå från vissa projekt. Men jag menar att det inte alls ligger någon motsättning eller inkonsekvens i detta, utan vill tvärtom peka på att båda ståndpunkterna är sprungna ur samma grundtanke om allas vår skyldighet att försöka göra världen bättre.

När vi diskuterar exempelvis politiska eller ideologiska frågor ska vi ta hänsyn till det vetenskapliga kunskapsläget på relevanta områden, då vi annars riskerar att hamna i tokiga policyrekommendationer som gör världen sämre. Och forskare har precis samma skyldighet som alla andra människor att försöka bidra till en bättre värld, och inte till en sämre.

Olle Häggström är matematisk statistiker och professor vid Chalmers Tekniska Högskola i Göteborg.

¹ <http://www.ipcc.ch/report/sr15/>

² Se t.ex. Ahlgren, G., Ortmark, Å. & Ståhl, P., Kasta inte pengar på klimatbluffen, *Expressen*, 27 juni 2008, och Bern, L., Växthushypotesen gör oss fattiga, *Svenska Dagbladet*, 18 november 2008.

³ Häggström, O., *Vetenskap och pseudovetenskap: exemplet Stockholmsinitiativet*, *Folkvett* 4/2008.

⁴ Häggström, O., *Here Be Dragons: Science, Technology and the Future of Humanity*, Oxford University Press, Oxford, 2016.

⁵ <http://www.math.chalmers.se/~olleh/EtikKVVS.pdf>

Antropocen – människorna växer jorden över huvudet

Av STURE BOSTRÖM

1950-talet, min ungdoms eget år-tionde, var säreget på många sätt. Decenniet präglades av odelad framstegsoptimism och ett växande materiellt välstånd. Miljöbegreppet låg ännu i sin linda.

Naturen sågs som ett outtömligt skafferi att utnyttjas till människans fromma. Eventuella hinder övervanns med ny teknik. Den stora accelerationen hade inletts. Alla kurvor som på något sätt speglade utvecklingen stack plötsligt uppåt, brantare än någonsin tidigare. Människan blev allt större och jorden mindre.

Medan det tidigare varit astronomiska, geofysiska och biologiska krafter, det vill säga levande organismer av olika slag, som påverkat jordsystemet var det nu som de mänskliga aktiviteterna blev helt avgörande för jordens miljö, klimat, geologi, ekologi och artsammansättning. Industrialism och jordbruk kom att på kort tid förändra jordens ansikte.

Vid decenniets början kunde forskarna publicera de första bilderna på hur nya radioaktiva isotoper som strontium 90, cesium 137 och plutonium 239 inom några veckor spreds i ett band runt hela vår planet efter några kärnvapenprov i Stilla havet. En ny geologisk era, den människoskapade antropocen, hade inletts med det lämpliga startåret 1945 – atombombsåret.

ARTER UTROTAS I HÖG FART

Artutrotningen som vi människor orsakar sker i dag med större hastighet än någonsin tidigare i historien. Allt växer nu exponentiellt, McDonaldsrestauranger, flygresande, BNP, havens förurning, regnskogsavverkning, koldioxid och artnedgång. Det gör även jordens befolkning och dess välstånd, men det senare förblir lika ojämnt fördelat som under massfattigdomen på 1800-talet.

Jorden i sin helhet råkar i stress och förlorar gradvis sin balanserande funktionalitet. Vid slutet av vårt århundrade uppskattar man att vi är fyra miljarder fler än i dag. Människorna som summa växer jorden över huvudet. I den summan ingår även jag. Jag kan inte undgå att vara stor fast jag hellre hade önskat att förbli liten. Vi har nu tagit jorden i vår mänskliga makt och vad vi gör med den kommer att förändra den, troligen till det sämre för oss och jorden själv. Kanske kan det bli bra för några få, men inte för alla.

Under de senaste hundra åren har världens valbestånd sjunkit med 99 procent medan antalet människor och deras boskap och husdjur har mångdubblats. Det bibliska uttrycket ”nya himlar och en ny jord” har fått en ny skrämmande innebörd. I en värld av konstgödslade jordar, monogrödor, döende korall-

rev, kulspetspennor, mobiler och miljonstäder ersätter vi biosfären med teknosfären, vilket är något helt annat. I mindre, lokal skala har denna utveckling pågått länge, men nu sker den i en global och accelererande takt.

EKONOMI OCH TEKNIK SKA LÖSA ALLA PROBLEM

Antropocen som begrepp har i dag blivit accepterat och gett upphov till en gränsöverskridande humanvetenskap. Främst förespråkare för marknader och kapital bejaktar den som en oundviklig utveckling med ett tekniskt, vetenskapligt och ekonomiskt utnyttjande av jordens resurser. De hänvisar till sociala framsteg som minskande epidemier, sjukdomar, barndödlighet och fattigdom samt ökande läskunnighet, utbildningsnivå och medellivslängd. Om bara ekonomins och teknikens krafter släpps fria kommer lösningar på eventuella problem att uppstå. Om utfiskning hotar blir odlad fisk en lösning. När matbrist står för dörren kommer en ny grön revolution. Inför hotet om global uppvärmning skapas nya drivmedel.

Detta är en berättelse som vilar på teknikoptimism i kombination med skepsis mot alla former av politiska ingrepp och restriktioner. Friheten är total för de krafter, som vill ta upp mer olja och kol ur marken och haven. Ingenting, absolut ingenting, får hindra det.

Människan uppfyller nu planeten och hanterar den enbart som sin ägodel, ofta hand i hand med religiösa föreställningar om en gudomlig ordning och om människans särart. Det handlar om människans plats i den religiösa skapelsemyten och om människan ska vara stor eller liten i förhållande till jorden. Därför är antropocens problem svåra att hantera för de monoteistiska religionerna vars grundsyn utgår från människans gudagivna herravälde över jorden och dess rätt att ta den i besittning för egen del.

JAG VILL INTE BEHÄRSKA JORDEN

Antropocen är den epok i jordens historia då människan för första gången är den helt dominerande geologiska förändringskraften. Den etablerar en gräns mellan före och efter människans totala herravälde. Tar man till sig denna insikt uppstår

en rad frågor. Är detta ett önskvärt tillstånd? Finns anledning till oro? Antropocen upplöser samtidigt gränser mellan kultur och natur, mellan naturvetenskap och humaniora och mellan människa och allt annat levande.

Själv vill jag inte vara en människogud som okontrollerbart styr klotets sköra farkost mot framtiden. Jag vill vara liten och tro att jorden är något mer än ett skafferi enbart för människans behov. Jag vill inte behärska den. Jag vill förbli ett människobarn. Vad gör alla vi som inte vill fortsätta att härska och behärska?

Kanske lider antropocen av ett demokratiskt underskott? Har antropocen en genomtänkt politik och i så fall vems? Den kunskap vi hittills fått under denna epok har innehållit ett entydigt budskap: människorna som kollektiv håller

på att förstöra vår lilla planet. Antropocen, sådan den hittills varit, är ett farligt tillstånd som vi måste ta oss ur. Frågan är hur. Helt klart är att vi behöver ett radikalt nytänkande vad gäller vår livsstil och konsumtion.

Vilket är humanismens bidrag till denna utveckling med sin mänskocentrerade betoning av friheter, rättigheter och etik? Behöver vi komplettera vår sekulära, liberala eller socialistiska humanism med nya insikter? En humanism som inkluderar jorden som helhet och människans rättighet att slippa delta i dess ödeläggelse, och som verkar för att på ett rättvist och ordnat sätt bryta Den Stora Accelerationens destruktiva logik. Morgondagens sekulära humanism bör ta till sig berättelsen om antropocen.

Sture Boström är naturvetare och humanist från Uddevalla.

Den fria viljan finns i medvetenheten

Av PEDER PALMSTIERNA

Jag läser med intresse inläggen om fri vilja i årets Humanisten nr 1 och nr 2.

Själv lutar jag mer åt Mats Wagers ståndpunkt (i nr 2) och tror att kaosteorin har mycket att tillföra debatten. Jag är visserligen ingen expert på denna, men såvitt jag förstår innebär den att en icke mätbar skillnad i grundförutsättningarna för ett skeende leder till stora skillnader senare. Om slump definieras som att identiska grundförutsättningar kan leda till olika utfall, skulle ett kaotiskt skeende se ut som slump när det i själva verket rör sig om en lagbunden oförutsägbart. Eftersom vi per definition inte kan mäta icke mätbara skillnader kan vi inte avgöra om grundförutsättningarna verkligen är identiska, och då kan vi inte någonsin med säkerhet säga om slumpen existerar.

Är detta skäl att skrota slumpbegreppet? Nej, vi kan fortfarande slumpa ett utfall genom exempelvis ett tärningskast. Även om kastets utfall är teoretiskt förutsägbart givet att alla mekaniska parametrar är kända, är det i praktiken oförutsägbart eftersom de i realiteten inte är kända. Ingen utom Skalsman skulle kunna räkna ut utfallet även om de vore det. Denna oförutsägbart är så mycket slump vi behöver.

Samma resonemang kan användas om viljans frihet. Att vi har en vilja är som Lars Graf påpekar otvety-

digt. Men vad krävs egentligen för att den ska kallas fri? Att den är helt opåverkad av situationen, gener och tidigare erfarenheter? Eller att endast en viss grad av påverkan föreligger, och i så fall vilken grad? Med identiska förutsättningar, kan en aktör då verkligen göra ett helt godtyckligt (fritt) val?

BESLUT FATTAS AV VÅRT UNDERMEDVETNA

Spelar det egentligen någon roll? Mycket tyder på att beslut till stor del fattas av vårt undermedvetna och att våra medvetna skäl till valet är efterhandskonstruktioner. Men vi är ändå medvetna om lämpligheten i de val vi gör ur moralisk synvinkel, vilket borde utgöra tillräcklig grund för ansvarsutkrävande även utan att blanda in frihetsbegreppet.

Är man medveten om att man har en tendens att i vissa situationer göra dåliga val, kan man med lämplig metod (kanske KBT?) träna upp en beredskap att i samma situation göra ett bättre val. Att inleda sådan träning är i och för sig också ett val, som kräver förutsättningar i form av tillgänglighet, kunskap och ibland avdramatisering – något som politik, folkbildning och debatt kan bidra till. Men ansvaret vilar ändå hos den medvetne.

MEDVETENHETEN MER RELEVANT ÄN FRIHETEN

Ur moralisk/juridisk synvinkel borde medvetenheten därför vara mer relevant än friheten. Frihet ur politisk synvinkel handlar i sin tur egentligen om vilken grad av styrning av individens valmöjligheter vi anser acceptabel. Men det elliptiska begreppet frihet är så töjbart att det lätt blir ett slagord, som kan användas med samma rätt för motsatta politiska eller etiska åsikter.

Liksom oförutsägbart kan duga som slump i avsaknad av verklig slump, anser jag därför att medvetenhet i praktiken bör kunna duga som fri vilja oavsett om en sådan kan sägas existera eller ej, och att en styrning som ger balans mellan individens och kollektivets behov i praktiken kan duga som politisk frihet.

Begreppet frihet, liksom slump, ser jag som användbara som filosofiska konstruktioner för att formulera frågeställningar. Men de är alltför svårdefinierade och omätbara för att kunna ge oss några svar om hur vi ska inrätta våra samhällen och vår tillvaro.

Debatten om fri vilja anser jag därför vara intressant och viktig för vår självförståelse, men på intet sätt avgörande ur praktiskt politiskt eller moraliskt perspektiv.

Peder Palmstierna är lärare i biologi och hållbar utveckling.

Samma förkunnelse då som nu

Av **BO S BERGSTRÖM**

Härom morgonen blev jag alldeles förskräckt. En företrädare för en dåtida "IS-sekt" fick medverka och be en bön i svensk morgon-TV om att den kommande regeringsbildningen skulle gå bra. Jag talar om den "sekt" som för

några århundranden sedan brände människor levande på bål och på olika sätt avrättade otrogna. Alltså om den som har samma förkunnelse då som nu – samma heliga skrift och samma gud. Man tar sig för pannan.

När ska det nutida IS tillåtas be morgonbön i svensk tv, få öppna friskolor och erbjudas skattebetald förkunnarutbildning på svenska universitet?

Bo S Bergström är medlem i Humanisterna.

Låt aldrig religionskritik stämplas som rasism

Av **INGWAR ÅHMAN-EKLUND**

Både i Sverige och i andra länder utmålas kritik mot religiöst förtryck och patriarkala dogmer alltför ofta som rasism. Det sker när kritiken riktar sig mot religiösa sedvänjor hos grupper med annan etnisk härkomst eller som uppfattas befinna sig i underläge. Den här taktiken används bland annat mot oss som arbetar med att bekämpa det hedersförtryck som finns, framför allt i våra utanförskapsområden.

Genom den stora migrationen till Sverige har många kommit hit med värderingar som strider mot den liberala, feministiska och frihetliga värdegrund som vi kämpade oss till under 1900-talet. Framför allt gäller det en patriarkal kvinnosyn som utgår från att kvinnan måste lyda sin far och/eller man. Dessa värde-

ringar ligger inbäddade i religionen och klankulturen. Inom denna klan- och hederskultur utsätts i första hand kvinnor för olika former av förtryck och övergrepp som tvångsgifte och könsstympning. Sådant ser vi här i landet som kriminellt och som moraliskt förkastliga handlingar som måste stoppas.

I många fall har dessa hedersförtryckare börjat kämpa för att få kampen för jämställdhet stämplad som rasism och som ett försök från humanister och feminister att pådyvla dem och deras döttrar "den vite mannens" värderingar. De framställer kritiken som islamofobi och förföljelse av muslimer. Att någon uppfattar sig själv som förtryckt kan aldrig ge honom rätten att förtrycka andra. Ingen troslära

ska någonsin få carte blanche och slippa polemik, satir eller tuff nyhetsbevakning – eller motstånd mot det förtryck den utövar.

Tyvärr har många som är aktiva inom vänstern köpt synsättet att stämpla religionsmotstånd och kritik mot religionsförtryck som rasism. Detta har gjort att de i vissa fall till och med mörkat hederskulturens övergrepp eller ivrigt och indignerat försökt trivialisera dess effekter.

OTÄCKT ATT BLI STÄMPLAD

Det är givetvis tufft och otäckt att bli stämplad som rasist när man försöker rädda hedersförtryckta tjejer från förtryck. Det finns ju rasister som utnyttjar detta förtryck och

Vi får aldrig vackla eller backa när vi stämplas som rasister eller islamofober

dess avarter för att svartmåla alla ny-tillkomna som reaktionära kvinno-föraktare. Därför måste vi se till att vi inte bidrar till att stämpla alla med annan etnisk bakgrund. I Sverige finns ju också människor som flytt från det religiösa förtrycket i sina hemländer. Rasismen får aldrig stödjas. Om vi inte är uppmärksamma på detta sviker vi dem som är utsatta för hedersförtryck och religiösa övergrepp och underlättar för dem som vill förneka förtryckets existens. De utsatta tjejerna är fångade i ett förtryck som hotar hela deras framtid. Därför får vi aldrig

vackla eller backa när vi stämplas som rasister eller islamofober i vår kamp för ett öppet sekulärt, feministiskt och demokratiskt Sverige.

Jag är själv med i både Humanisterna och GAPF (Glöm aldrig Pela och Fadime) på grund av mitt engagemang för att slå vakt om den frihet för kvinnan som vi har kämpat oss till genom åren. Det är min önskan att den ska utvidgas och omfatta alla kvinnor här i landet.

Sverige är ett föredöme i världen när det gäller sekulär lagstift-

ning och frihet för kvinnor. Men vi måste kämpa för att detta inte urholkas. I stället ska dessa landvinningar fördjupas och tryggas. Så låt oss bekämpa de krafter och organisationer som vill backa bandet och minska friheten för kvinnor och homosexuella, bland annat genom att göra Sverige mindre sekulärt. Religiösa organisationer ska endast få bidrag till sin verksamhet om de aktivt tar ställning för jämställdhet mellan kvinnor och män och mot homofobi.

Ingvar Åhman-Eklund är medlem i Humanisterna.

Konservativ postmodernism

Jordan Peterson är både sanningssägare och bluff

Av PATRIK LINDENFORS

Jordan Peterson har varit i Sverige och mött euforiska fans under två fullsatta kvällar på Cirkus i Stockholm, men också oinformerade avfärdanden från Annie Lööf och Margot Wallström, samt hård kritik från biologer som anser sin vetenskap felanvänd.

Vad är det egentligen med Peterson som triggas så stora känslor? Debatten i Sverige uppvisar svårigheter att klara av vetenskapliga resonemang kring könsskillnader. Så det

var ovant när Jordan Peterson slog sig ner hos Skavlan i SVT och inför en bestört Annie Lööf berättade om forskningsresultat, som visar att om man gör det möjligt för människor att välja mer fritt efter preferens än efter ekonomisk nödvändighet så väljer de mer ojämnt. Detta är ett fenomen som replikerats i flera studier och fått ett eget begrepp: "jämslälldhetsparadoxen".

Responsten Annie Lööf gav var "We don't agree on that", vilket är ett rätt märkligt sätt att hantera ve-

tenskapliga resultat. Margot Wallström menade å sin sida att Peterson ska "ta och krypa tillbaka under den sten han kom ifrån". Nu tillhör jag inte Petersons största beundrare, men båda dessa uttalanden kändes oinformerade. Det finns en faktisk poäng i att fundera över om människor kanske fungerar bättre i sammanhang de evolverat i än i andra sammanhang. Men då måst man vara mycket mer noggrann med vetenskapen än Peterson.

Ett problem med Peterson ligger

i hur han drar slutsatser från de fakta han lägger fram.

Vad följer till exempel från observationen att män och kvinnor har olika förutsättningar – följer det verkligen att detta är naturligt och därmed önskvärt? Inte alls, det är ett prov på det tankefel som går under namnet det naturalistiska felslutet: man kan inte gå från en observation om hur världen är till en preskription för hur världen bör vara utan att någonstans på vägen föra in en värdering. När man gör det har man börjat tycka.

Peterson tycker att män och kvinnor bör vara olika. Det får han förstås gärna göra, men då vore det ärligare att säga det. Peterson excellerar i det naturalistiska felslutet.

RÖTT SKYNKE FÖR BIOLOGER

Men för många biologer är Peterson främst ett rött skynke på grund av hans felaktiga användning av biologi, som till exempel hans prat om humrars dominanshierarkier och hur man utifrån detta kan dra slutsatser om människan. "Dominanshierarkier har varit ett i grunden permanent inslag i de livsvillkor som allt komplext liv har anpassat sig till", skriver Peterson ("12 livsregler", sid 12). Detta stämmer helt enkelt inte – dominanshierarkier är verkligen inget konstant under evolutionen.

För att bara ta ett exempel: se på sjöpingen, en art som är närmare släkt med oss än hummern. Sjöpungar har egenheten att när larverna funnit en bra plats sätter de sig fast och äter upp sin egen hjärna. Utan rörelseförmåga och hjärna är hierarkier omöjliga. Att använda

humrar som evidens för det naturliga med hierarkier är som att använda sjöpungar som evidens för att det är bra att återanvända den energi man investerat i hjärnan.

Det går inte ens att använda exempel från riktigt nära arter för att dra slutsatser på det sätt Peterson gör. Schimpanser och andra primater är pälsbeklädda över hela kroppen, något som givetvis inte kan tas som intäkt för att vi människor är pälsbeklädda – än mindre att vi bör vara det. Det finns en art för varje åsikt; det är inte så man använder biologi för att förstå människan. Det är förbluffande att någon som säger sig bara luta sig mot vetenskapen har så fenomenalt dålig koll på biologi.

Men det är så Peterson jobbar. Han refererar till vetenskapliga fakta och använder sedan dessa för att dra slutsatser som inte följer. Det gör att man blir upplyst – han berättade ju om det vetenskapliga resultatet! – samtidigt som man blir vilseledd. Påståendet att Peterson är sanningsägare blir därför sant samtidigt som det är sant att han är en bluff.

Jordan Peterson arbetar i Carl Jungs efterföljd. Det innebär att han menar att människor lär sig navigera i världen av olika berättelser, eller myter, som innehåller arketyper. Arketyper är representationer av universella föreställningar – till exempel mamman, hjälten, eller draken – med rötter långt ner i människans historia, eller ännu längre tillbaka, i våra evolutionära rötter. Genom att studera klassiska myter och berättelser, menar jungianer, kan man avslöja kulturöverskridande värderingar och strukturer som styr oss.

EVANGELIERNA DE ULTIMATA

HJÄLTEBERÄTTELSENA

Enligt Peterson är evangelierna en ultimata hjälteberättelse, där Jesus ju ger sitt liv för oss alla, en arketypisk berättelse som går igen i allt från Narnia till Harry Potter. Berättelser som går emot arketypiska berättelser står Peterson dock inte ut med. Till exempel avfärdar han filmen "Frozen". I Petersons värld verkar oberoende kvinnor gå emot den naturgivna ordningen.

Han gör vidare en stor sak av kaos och ordning:

"Kaos är vad som breder ut sig, för evigt och gränslöst, bortom gränserna för alla tillstånd och tankar och all disciplin. Det är främlingen, den okända, det är medlemmen av ett annat gäng, prasslet i buskarna om natten, monstret under sängen, din mors dolda vrede och ditt barns sjukdom.

[...]

Ordning är folkstam, religion, hård, hem och land. Det är det varma trygga vardagsrummet där brasan brinner i eldstaden och barnen leker. Det är nationsflaggan. [...] Det är traditionens storhet, bänkraderna i klassrummet, tågen som avgår punktligt, kalendern och klockan." ("12 livsregler", sid 38)

I Petersons värld är kaos givetvis kvinnligt och ordning manligt (undertiteln på hans bok är "Ett motgift mot kaos"). Den som "vet" detta kan se dikotomin överallt: i kvinnligt och manligt, yin och yang, ljus och mörker och så vidare – allt det finns två av. Det är "sant", enligt Petersons språkbruk, inte för att det stämmer med verkligheten, utan för att det har goda konsekvenser.

En del ser fascism i sådana analyser. Tolkningen ligger ju nära till hands att ordning ("folkstam, reli-

gion, hård, hem och land”) är bra medan kaos (”främlingen, den okända, [...] medlemmen av ett annat gäng, prasslet i buskarna om natten”) är dåligt. Men Peterson är noga med att ordning och kaos måste samexistera, på samma sätt som kvinnor och män måste samexistera. Han menar dock att manligt och kvinnligt är väsensskilda fenomen till sin natur och har varit det sedan länge.

”De personligheter som vi utvecklats att uppfatta har så gott som alltid funnits, i förutsägbar form och i typiska hierarkiska konfigurationer. De har exempelvis varit manliga eller kvinnliga i en miljard år. Det är en lång tid. Uppdelningen av liv i dess två kön inträffade före utvecklingen av flercelliga organismer.” (”12 livsregler”, sid 41)

BLANDNING AV SANT OCH FALSKT

Åter denna blandning av sant och falskt. Ja, sexuell reproduktion uppkom för mer än en miljard år sedan. Men nej, könsroller har inte varit något beständigt sedan dess. Hos sjöhästar är det hanarna som föder barnen, hos fåglar är det honorna som har det som motsvarar vår Y-kromosom (fast hos dem kallas det Z-kromosomen), hos räkor och en del fiskar byter alla individer kön under livet, hos sniglar är alla hermafroditer – könsuttryck är inte heller konstant under evolutionen.

Intressant nog börjar feminister göra samma observation som Peterson, att det finns skillnader i förutsättningar mellan män och kvinnor. Vad man gör med en sådan observation är dock inget som följer av sig självt. Peterson analyserar det

mänskliga berättandet och ser arketyper överallt, från bibeln till Disney. Feminister ser samma mönster: myter och berättelser återkommer om och om igen till samma teman. Petersons analyser av arketyper visar hur genomsyrad både bibeln och Disney-filmer är av kulturkonserverativt tankegods, av fixa könsroller. En feminist skulle kunna påpeka att Peterson har återupptäckt patriarkatet. Beskrivningen är densamma, analysen olika.

Det är det märkligaste med Jordan Peterson. Trots att han är motståndare till postmodernismen använder han sig av samma verktyg. Allt är berättelser, där skillnaden mellan sant och falskt inte finns i den yttre verkligheten – allt handlar om tolkningar och narrativ, om stora berättelser. Skillnaden är bara Petersons värdekonservativism.

De här konservativa värderingarna har gjort honom älskad av religiösa. Tidningen Världen Idag skriver att Peterson bara lägger fram ”provocerande fakta om kön”. Teologen Joel Halldorf menar att ”Hans budskap är klassisk dygdetik: såväl världen runt dig som ditt eget liv är en enda oreda. Vad du behöver är ett ideal att sträva mot, samt dygd och disciplin för att förverkliga det.”

Ändå borde Petersons sätt att tolka de religiösa berättelserna – som om de är fullt jämförbara med Harry Potter och Disney – egentligen göra honom till de religiösas största fiende. Om det är arketypiska berättelser som är det centrala, hur är det då med de religiösa sanningsanspråken? Om berättelserna är utbytbara,

varför ägna sig åt just kristen mytologi?

ALLA PLOCKAR RUSSINEN UR KAKAN

Det är lätt att göra sig lustig över både Peterson och hans publik. Synar man hans budskap är det sådan uppenbar tankeoreda att de som lyssnar på det måste vara dumma i huvudet; en publik bestående av kulturkonserverativa, unga pojkar som inte får ligga och en alternativhöger med fixering vid feminism. Alla verkar plocka just sina russin ur kakan. Försöken att skämma ut denna publik har därför varit många.

Det är förmodligen här man kan finna svaret på frågan varför Peterson väcker så starka känslor. För dem han berör – de han ger riktning, mening och bekräftelse – är varje raljerande ifrågasättande ännu en bekräftelse på att de är under attack. För de unga män som lyssnar på Jordan Peterson har han återgett dem en känsla av att vara hjältarna i sina egna liv – och vem vill inte vara det? För oss som inte klarar av hans konservativa postmodernism och alltför fria förhållande till vetenskapliga resultat och logiska resonemang är han lika uppenbart en charlatan.

Men visst, det är ändå något uppfriskande med en bildstormare som ifrågasätter rådande konsensusnarrativ, det får man ge honom.

Patrik Lindenfors är styrelseledamot i Humanisterna.

Desinformation om Koranen på islamska informationssajter

I förra numret av Humanisten skrev Svante Brandänge om hur en del moderna skribenter övervärderar Koranens kunskap om naturen. Här återkommer han med en genomgång av fem islamska informationssajter och deras syn på Koranen och vetenskapen.

Av **SVANTE BRANDÄNGE**

Koranen, islams heliga skrift, är baserad på profeten Muhammeds uppenbarelser. Den första av dessa fick Muhammed år 610 e Kr, vid 40 års ålder. Det skedde vid Mecka i nuvarande Saudiarabien.

Uppenbarelserna fortsatte att komma till Muhammed ända fram

till hans död i Medina år 632 e Kr. Troende muslimer lär anse att Koranen är Guds/Allahs egna ord som förmedlades till Muhammed av ängeln Gabriel.

Koranens text handlar till en del om olika företeelser i naturen. Dessa sägs vara skapade av Allah, ofta som hjälp till människorna. Det finns

många exempel på att muslimska skribenter i modern tid gör absurda övervärderingar av Koranens kunskap om naturen. De försöker därmed stärka tesen att skriftens ord kommer från Allah, här i fortsättningen betecknad som Gud. Det

framhålls att ingen människa på 600-talet på egen hand kunde ha

visat samma kunskaper som vetenskapen började utveckla bortåt tusen år senare. Sådana kunskaper måste således på 600-talet ha kommit från Gud, den allvetande.

En förgrundsfigur inom den här typen av desinformation var Maurice Bucaille (1920-1998). Han var fransk medicinare och livmedikus hos kung Feisal av Saudiarabien. Bucailles roll har beskrivits i Humanisten nr 3 2018: "Desinformation om naturtexterna i Koranen".

Flera muslimska skribenter har i nutid framfört samma typ av falska budskap som Bucaille. Här ger jag fem exempel, A-E, på informations sajter på nätet där Koranens text grovt övervärderas. Vid citaten ur Koranen finns koder, KVZ (Karl Vilhelm Zettersteen) eller MKB (Mohammed Knut Bernström), som anger vilken översättning till svenska som citatet kommer från (se "Källor" längst ned).

A) islam.se > Vetenskap > Religion kontra vetenskap

B) islaminfo.se > Om islam > Vad man bör veta

C) islamtosweden.wordpress.com > Koranen och modern vetenskap

D) Scientific Errors in the Qur'an (Response)

E) islamguiden.com > Koranen

KLEN SANNINGSHALT

A) Informationssajten islam.se är mångfacetterad, men i långa delar osaklig. Sajten säger sig innehålla "utförlig fakta lämplig för skolarbeten och uppsatser om islam". Är det korrekt? Är sajten lämplig för skolbruk? Jo, så kan det vara, men bara om skoluppgiften går ut på att belysa islamska sajters klena sanningshalt.

I avsnittet "Vetenskap > Religion kontra vetenskap" kan man läsa: *"Islam väckte människans intellekt till liv och motiverade henne till att lära känna Gud, den Ende Sanne Guden"*. Ett märkligt påstående. Skulle alltså människans intellekt ha varit dött innan islam uppstod på 600-talet?

Längre ned står det: *"Koranen är en skrift fylld med vägledning, men den förtäljer också om häpnadsväckande vetenskaplig fakta, vilket är anmärkningsvärt då den uppenbarades till profeten Muhammad för över 1400 år sedan. De har inte till fullo förstått förrän vetenskapsmän i modern tid upptäckt dem. Även om Koranen inte är en skrift om vetenskap nämner den sådant som endast har blivit känt i modern tid. Detta är starka bevis för att den varken var Muhammads eller någon annan människas verk, utan en uppenbarelse från Universums Skapare."*

Uttalandet är felaktigt och ologiskt. Om någonting "endast har blivit känt i modern tid", kan det inte ha varit känt före modern tid och då kan det inte ha skrivits i Koranen.

I avsnittet "Embryologi" diskuteras i korthet människans härkomst. Kreation eller evolution? Efter en yttlig jämförelse mellan hypotetiska startmaterial dras slutsatsen "Det är därför inte svårt att se att evolution och islam inte är helt oförenliga." Sajten försöker där framställa islam som nästan-anhängare till evolutionsteorin, men det stämmer inte med vad Koranen säger. Koranen hävdar kreation: människan har skapats av Gud "ur ingenting" (19:67, MKB) eller "av vatten" (24:45 och 25:54, MKB) eller (i flera verser) utgående från jord, lera

eller dylikt(!). Att ge så olika uppgifter är ovederhäftigt.

BIG BANG I KORANEN?

B) Islaminfo.se > Om islam > Vad man bör veta. Jag har läst två av sex bilagor, "Vad du inte vet om islam" (15 sid) och "Vad är meningen med livet" (16 sid). I dessa båda citeras MKB:s översättning av två koranverser, som av muslimska skribenter anses peka på Big Bang. Som jämförelse tar jag även med KVZ:s översättning.

Först citeras versen 21:30 (MKB): *"Inser de inte, de som inte tror, att himlarna och jorden en gång utgjorde en enda, sammanhållen massa och att Vi skilde dem åt? Och vet de inte att Vi har låtit allt liv uppstå ur vatten?"* (Ordet "Vi" används i Koranen när det är Gud som talar).

KVZ:s översättning (21:31) lyder i stället: *"Hava då de, som äro otrogna, ej lagt märke till att himlarna och jorden voro tillslutna, och att vi öppnade dem och frambragte allt levande genom vattnet?"*

Längre fram kommer versen 51:47 (MKB): *"Vi har byggt världsalltet och gett det en fast struktur och förvisso är det Vi som utvidgar det."* KVZ:s översättning (51:47) lyder i stället: *"Och himmelen hava vi byggt med kraft, och vi hava sannerligen gjort den vid."*

Maurice Bucaille behandlar frågan om Big Bang försiktigt (sid 34-35), men MKB bangar inte ur. Han "översätter" så att de två koranverserna ganska tydligt pekar på Big Bang och universums expansion. Ännu tydligare är hans ståndpunkt i de åtföljande noterna.

Helt annorlunda framstår de två textställena i KVZ:s översättning. Där finns ingen syftning på Big Bang. Det finns goda skäl att sätta större tilltro till KVZ:s översättning än till MKB:s. Det viktigaste skälet är att KVZ gjorde sin översättning år 1917, innan grunderna till Big Bang-teorin blev kända. Grunderna lades åren 1929 (universums expansion) och 1964 (kosmiska bakgrundsstrålningen). KVZ gjorde alltså sin översättning utan kunskap om Big Bang. Så var det inte för MKB. Hans första upplaga kom 1998. Då var Big Bang-teorin etablerad.

Dessutom anses det allmänt att KVZ håller sig närmare det arabiska originalet än vad MKB gör. MKB ville presentera en modern och mer lätläst text. Den kom att stå så fri från Koranens text att man kan påstå att han när det gäller Big Bang har ändrat innehållet. MKB dog som muslim år 2009.

"EN PERFEKT BOK UTAN FEL"

C) islamtosweden.wordpress.com innehåller bland annat en lång artikel, "Koranen och modern vetenskap", som är totalt oseriös. Det verkar vara en person som här talar till en publik, kanske på engelska. Jag återger några delar:

"Jag ska bevisa mirakel till er. Jag ska bevisa att denna koran är från gud och att det är en perfekt bok med inga fel i den, /.../ Hur kunde en man i öknen som inte kunde läsa eller skriva säga allt det som världens största forskare har kommit på? saker som har bekräftats som fakta för bara 20-30 år sedan, det som vi idag kallar modern vetenskap."

Även den här personen citerar Ko-

ranens vers 21:30 (MKB): *"Inser de inte, de som vill förneka sanningen, att himlarna och jorden en gång utgjorde en enda, sammanhållen massa och att Vi skilde dem åt? Tolkningen blir som ovan: "Det här pratar om big bang som människor kom på för BARA 35 år sedan, de fick nobelpriset för detta och de har sagt att det är en av människans största upptäckter genom tiderna. /.../ så vilket pris borde Profeten Mohammed (saw) få om han sade detta för 1400 år sedan?"*

"ALLAH säger att han har skapat ALLTING i motsatspar, men en del saker vet inte människan, vi vet bara det som har blivit bekräftat i modern vetenskap. Idag till exempel så vet vi att elektricitet har två elektroner, positivt laddade protoner och negativt laddade neutroner och de är i motsatta par och varje partner är beroende av den andre partnern precis som relationen mellan dessa elektronpar."

Detta är nonsens. Det enda som är rätt är att protoner är positivt laddade.

"Koranen är den enda religionen som går hand i hand med vetenskapen. Inte en enda av de 1000 verser som handlar om vetenskap går emot vetenskapen utan tvärtom så är koranen en vägledning och något som kan användas för många forskare runt om i världen för att stödja vetenskapen och framtidens många frågor."

Texten har ingen kontakt med verkligheten.

HAVSVATTEN OCH SALT-

VATTEN BLANDAS FAKTISKT

D) Först publicerade sajten WikiIslam en kritik mot Koranens sakinnehåll, "Scientific Errors in the

Qur'an". Sedan gavs plats åt ett (för)svar med rubriken "Scientific Errors in the Qur'an (Response)". Svaret omfattar 19 sidor, men behandlar inte bara naturfrågor.

Sid 6: Svararen vidhåller att havsvatten och sötvatten inte blandar sig och kommer med en ny förklaring: *"Caused by the difference in the density of their waters, surface tension prevents them from mingling with one another, just as if a thin wall were between them."*

Nej, nej, ytspänningen ("surface tension") hindrar inte att havsvatten och sötvatten blandas. Skribenten fiskar i grumligt vatten genom att använda en fysikalisk-kemisk fackterm som få lekmän känner till. Koranen gjorde ett misstag, men ett ännu större misstag är att hävda att Koranen sa sanningen om de två vätsketyperna. Håll lite sötvatten + ungefär lika mycket havsvatten i en flaska, skaka om och vänta! Det blir aldrig två vätskeskikt.

Sid 16: Koranens vers 24:43 (MKB) handlar om hagel: *"Och Han låter hela berg av moln, fyllda av hagel, sänka sig från höjden, och detta hagel drabbar den ene och skonar den andre, allt enligt Hans vilja; och skenet från Hans blixtar"* Texten säger inget om hur hagel bildas, inte heller hos KVZ. Ändå skriver svararen i "Response": *"In this verse, Allah describes exactly how the hail forms, and the modern science describes it the same."* Svararen har inte läst rätt i Koranen och tycks inte veta vad "exactly" innebär.

DET ÄR VETENSKAPEN SOM GER OSS BEVIS

E) islamguiden.com. Sajten är inne-

hållsrik och välorganiserad. I avsnittet "Koranen" bidrar Maurice Bucaille med artikeln "Koranen och modern vetenskap", som jag kritiserade i förra numret av Humanisten 2. Samma kritik måste gälla sajten som helhet. I likhet med andra muslimska sajter är avsnittet "Koranen" helt verklighetsfrämmande: *"Inom vetenskapen framkommer mycket nytt, som faktiskt redan står i Koranen. Alla människor kan hämta bevis från Koranen på att vetenskapen har rätt. Vetenskap som inte stämmer med Koranen saknar grund."*

Nej, en sak som står i Koranen sedan 600-talet kan inte bli en vetenskaplig nyhet i modern tid! Vi-

dare är det vetenskapen som ger oss bevis, inte Koranen.

FÖRLORAD KONTAKT MED VERKLIGHETEN

Alla de här islamska informations-sajterna uppvisar desinformation. Skribenterna visar ovilja att ta till sig vetenskapliga resultat. Kanske inser de inte vilket arbete som ligger bakom resultaten. De hävdar – på fullt allvar? – att Koranens texter om naturen står på samma vetenskapliga nivå som dagens forskning. Skribenternas religiösa motiv får dem att producera desinformation.

Det är obehagligt när en enskild människa förlorar kontakten med

verkligheten. När flera människor gör det – kanske en hel subkultur – blir det skrämmande. Systematisk desinformation kan vara farlig och måste korrigeras.

Svante Brandänge är pensionerad universitetslektor och professor i organisk kemi vid Stockholms universitet.

Källor

KVZ: Karl Vilhelm Zetterstéen. "Koranen", Wahlström & Widstrand, 2003, baseras på KVZ:s översättning gjord 1917

MKB: Mohammed Knut Bernström, översättare och kommentator i "Koranens budskap", Proprius förlag AB, 2002

DITT STÖD behövs!
Stöd Julinsamlingen!

Mot hedersförtryck För mänskliga rättigheter

DITT STÖD GÅR TILL

Marocko: Hedersantvagnsmödrar och barn
Bland annat till **Oum El Basma** och **Akddas**, kvinnor och daghem, samt barnhemmet **Tarbiyat**.

Sverige: Hedersantvagnsmödrar
Bland annat till **GAPF** (**G**löm **A**ldrig **P**å och **F**ör **A**ls) och **VHEK** (**V**ärlden **H**ör **E**ller **K**änt).

Hela världens Abant hjälp och opium utbildning
Bland annat efter uppöpp från **International Humanist and Ethical Union (IHEU)**

HumanistHjälpen löstjäder en etnied enstasunltug tuon Humanisterna, onvöldenriska med vort stöd

**SVENSK
INSAMLINGS
KONTROLL**

Plus Giro 90 02 79-1
Bankgiro 900-2791

swish® 123 900 2791

DONERA DITT STÖD • BLI MÅNADSGIVARE • SPRID KUNSKAP

Ge ett Gåvobevis som julklapp - Värmer dig, mottagaren och hedersutsatta

Sekulär-humanistisk insamlingsöftelse. Ge stöd vid konfessi onellt och traditionellt
tvång begärningar, förföljelser, exkludering och hedersförtryck.

HumanistHjälpen
Humanist Aid Sweden

www.humanisthjälpen.se
kansli@humanisthjälpen.se

På landskonferanse i Oslo:

Nu är humanismen mainstream i Norge

Av MAGNUS TIMMERBY

Human-Etisk Forbund i Norge, världens största humanistförbund, höll sin årliga landskonferens i oktober. Bland annat firades medlem nr 90 000 och en stark tillväxt för humanistisk konfirmation, som i år lockade över 11 000 konfirmander. I delar av landet är humanistisk konfirmation nu större än de kristna alternativen.

Den nye generalsekreteraren Trond Enger inledde med en påminnelse om att det på många platser i världen är förknippat med livsfara att vara ateist. Han varnade också för nationalistisk populism, ett av konferensens teman. Även i Norge finns politiker som säger att de kämpar för "det sanna folket", sa han, och positionerade humaniströrelsen som en motkraft.

En färsk undersökning visar att 26% av norrmännen vill kalla sig humanister, vilket inte bara är fler än de kristna utan intressant nog också något fler än dem som kallar sig ateister. Enger konstaterade att det är dags att ändra självbild och inse att humanismen nu är mainstream i Norge.

Nästa tema var bioteknologi och transhumanism. Med tre expertföredrag följda av filosofer i paneldiskussion gavs en rejäl inblick i hur tekniken radikalt kommer att på-

verka människans villkor. Publiken togs på pulsen med kahoot-frågor och visade sig vara mestadels progressiv. Exempelvis svarade 89% att det är rätt att genmodifiera mänskliga embryon för att få bort allvarliga sjukdomar. Kristin Halvorsen, chef för Norges bioteknologiråd, kommenterade halvt på skämt att humanister tycks vara mycket progressiva - och kanske lite okritiska.

MÄKTIGA RELIGIÖSA INTRESSEN

Dag två fokuserade helt på humaniströrelsens utmaningar internationellt, med tre toppar från internationella humanistunionen, som nu bytt namn från IHEU till Humanists International. Ordföranden Andrew Copson utforskade begreppet sekularism med utgångspunkt i sin nya bok med samma namn, och tog upp hur religiösa på olika sätt försöker undergräva sekulära principer.

Lobbychefen Elizabeth O'Casey representerar humanistunionen i FN i Genève, New York och Paris, samt i Europarådet, OSSE och den afrikanska människorättsorganisationen ACHPR. Här möter hon mäktiga religiösa intressen. Ett vanligt grepp är att de försöker använda sin religionsfrihet som argument för att diskriminera homosexuella och kvinnor.

Kommunikationschefen Bob Churchill berättade om "Freedom of Thought Report", den årliga kartläggningen av hur icke-religiösa förföljs och diskrimineras i nästan alla världens länder. Nytt i år är en rankning av de tio bästa och de tio värsta länderna att leva i för en ateist. Sverige ligger högt, men når inte upp till topp tio. Det beror dels på att svenska staten ger omfattande bidrag till religiösa organisationer som sekulära inte har rätt till, dels på ett antal fall där asylsökande ateister tycks ha svårare än religiösa att få asyl.

Från botten av listan gav Bob Churchill alltför många tragiska exempel. En person i publiken noterade att det är lätt att känna sig överväldigad, men att vi inte får bli passiva.

Konferensen avslutades med en utfästelse från det norska förbundets styrelseordförande Tom Hedalen. Han konstaterade att humaniströrelsen internationellt, med bara fyra anställda, är en dvärg jämfört med världens många penningstarka religiösa organisationer, och lovade att det norska förbundet med sina resurser ska försöka stärka arbetet.

Magnus Timmerby är medlem i styrelsen för Humanisterna Syd.

Läs mer:
human.no
fritanke.no

Andrew Copson, Bob Churchill och Elizabeth O'Casey från Humanists International (tidigare IHEU) deltog i den norska landskonferensen i Oslo.

Andrew Copson höll ett intressant föredrag om sekularism

Riksmötets öppnande 2018

Värdet av nyfikenhet och fakta stod i fokus vid den sekulära högtidsstunden i samband med riksmötets öppnande, vilken Humanisterna arrangerade den 25 september 2018 på Konstakademien i Stockholm.

Intresset från dem som av Riksdagen bjuds in ökar för varje år. I år närvarande 35 riksdagsledamöter av totalt nästan 140 gäster. Den sekulära ceremonin genomfördes för sjunde året i rad och Humanisterna vill med högtidsstunden uppmärksamma värdet av demokrati, en sekulär stat och mänskliga rättigheter. Vid årets arrangemang talade Ola Rosling, medförfattare till boken "Factfulness". För det musikaliska inslaget stod Eva Dahlgren och pianisten Samuel Starck. Humanisternas ordförande Anna Bergström, som också talade vid arrangemanget, kommenterade efteråt:

I en turbulent eftervalstid är jag stolt för att Humanisternas högtid i samband med Riksmötets öppnande både skänkte eftertänksamhet och värme. Det är också fantastiskt att det sekulära alternativet nu utgör en sådan självklar del av riksmötets öppnande.

Hela ceremoni kan ses via videoarkivet på Humanisternas hemsida: <http://humanisterna.se/video/seku->

Utbildning av officianter

Under hösten genomgick tolv elever utbildning till officiant. Kursen gick denna gång i Stockholm och från kursutvärderingen kan man utläsa att eleverna var nöjda. Lärarna var också belåtna med elevernas insatser.

2008 var Mats Lindström och Irene Rune ansvariga för utbildningen av nya officianter inom Humanisterna. Noomi Liljefors och Irene Rune var lärare året efter. Där efter var det några års uppehåll. Från 2013 har Irene och undertecknad varit lärare för officiantkursen. För första gången höll vi nu till i Stockholm. Humanisterna har ett avtal med Skeppsholmens folkhögskola, vilket gett oss ett lägre pris för lokalerna.

– Jag ville gå kursen för att jag tycker att ceremonier är viktiga i våra liv, säger Lena Björk från Stockholm. Att bryta vardagen med firanden och ceremonier skapar goda och innehållsrika minnen.

Alla har lite olika skäl för att de vill gå kursen. Några har varit på borgerliga ceremonier och blivit inspirerade att börja som officiant. Hans Kleine, engagerad som ordförande i Humanisterna Värmland, har en annan infallsvinkel:

– För ett tag sedan fick jag chansen att vara med och leda en namngivningsceremoni och då väcktes intresset. Jag tycker det är viktigt att

det finns möjligheter för de intresserade att få hjälp med icke religiösa ceremonier. Så jag tänkte att då får jag väl skaffa mig utbildningen. Även Elisabeth Blide från Kungälv har tidigare erfarenhet som officiant.

– Jag har förrättat vigslar sedan 2013 och tyckt att det varit fantastiskt med alla dessa möten med människor och att få vara en del i ett så viktigt tillfälle i deras liv. Efter att även ha gjort en namngivning ville jag gå vidare och lära mer om rollen som officiant och om begravingar.

FRIHET ATT UTFORMA EGNA CEREMONIER

Kursen har under alla år haft samma upplägg. Första helgen, som genomfördes en lördag och söndag i oktober gick vi igenom ceremonierna i ett större sammanhang.

– Vi ger inga kompletta exempel på hur en ceremoni kan gå till, förklarar Irene Rune. Vi vill inte att eleverna ska lockas in i en speciell mall. Friheten att utforma egna ceremonier ska vara stor.

Under första helgen får eleverna arbeta med ett antal grupparbeten, bland annat hur man skall förbereda en ceremoni. Det är viktigt att önskemålen om ceremonins utformning tillgodoses.

– Under alla år som jag arbetat som

officiant har jag råkat ut för några kniviga situationer, säger Irene. Några av dessa har vi gjort om till frågor som man arbetar parvis med. Redovisningen ger oftast en bra diskussion i den stora gruppen.

ROLLSPEL FÖR ATT FÅ FRAM UNDERLAG

Under första helgen får alla elever välja ut två ceremonier man vill genomföra under den andra helgen. Denna gång ville alla genomföra en begravning och sedan var det en jämn fördelning mellan vigsel och barnvälkomnande/namngivning. Sista timmarna på söndagen första helgen delades eleverna in i olika par som intervjuade varandra. En fick alltså agera officiant och den andra kund. Vid vigsel fick man spela sig själv! Detta är ett slags rollspel.

– Eleverna fick 25-30 minuter på sig att inhämta information vid varje intervju, säger Irene. I verkligheten har man mer tid. Men eftersom detta är i studiesyfte så räcker den tiden.

Några av eleverna var mer vana än andra att genomföra intervjuer. På kursen lär vi ut att man kan använda sig av förberedda frågor. Under första helgen delas en del papper ut i samband med de olika grupparbetena. När alla kommit hem så sänder vi ut olika exempel från ceremonier som vi kursledare har genomfört. Eleverna får även

Tolv elever tillsammans med lärarna Irene Rune, femma från vänster och Urban Jansson, längst till höger.

exempel på hur fadderbrev och vigselbevis kan se ut, som de kan använda i framtiden.

När eleverna kommer hem från kursen börjar de sitt arbete med att utforma två ceremonier. Vi brukar trycka på att det är viktigt att börja skriva så fort som möjligt. Det som står mellan raderna i anteckningarna brukar glömmas bort efter några dagar. Den som skrivit en ceremoni sänder sedan den till sin kund för att få feedback.

– Under helg två fokuserar vi enbart på att eleverna ska genomföra sina ceremonier, förklarar Irene. Men vi har ändå tid för att besvara frågor och funderingar som kommit upp mellan kurstillfällena.

Efter varje genomförd ceremoni ger vi som lärare feedback och kunden får alltid berätta om sin upplevelse – stämde innehållet med det som berättades under den första helgen och är man nöjd med resul-

tatet? Hur tydligt talade man, var det lagom tempo, tittade officianten på alla i rummet? Gick det bra att hänga med i manus, fick man fram budskap och använde man musik och dikter på bra sätt?

DELTAGARE SOM TRIVDES MED VARANDRA

– Jag lärde mig massor genom att lyssna på de andra, säger Elisabeth. Det blev ju ett pärlband av olika ceremonier och personligheter och man kunde se att det är möjligt att få till det på så olika sätt. Det som är viktigast är att det blir personligt.

– Att lyssna på varandra var mycket lärorikt och inspirerande, säger Lena.

– Det var mycket bra att se hur alla kämpade för att få det bra, och få förståelse för hur de andra tänkte när de la upp ceremonin, säger Hans.

– Det fanns från första början ett

starkt engagemang och det blev snabbt ett mycket öppet och tillåtande samtals- och umgängesklimat i gruppen, sammanfattar Irene.

Efter kursen delas inga diplom eller kursintyg ut. I stället är publicering på Humanisternas hemsida ett sätt att visa att man genomgått kursen och blivit godkänd.

Både efter första och andra helgen gjorde vi en enkel kursutvärdering. Vid dessa framkom att eleverna var mycket belåtna med kursen, men tyckte att kurslokalen lämnade en del övrigt att önska. Vi har ännu inte planerat för officiantutbildningen 2019, men det finns ett önskemål från Humanisterna Väst om att vi ska vara i Göteborg till hösten. Är du intresserad, sänd ett mail till ceremonier@humanisterna.se

Urban Jansson

Från lokalavdelningarna

Humanisterna Stockholm

Viktigt med studier för att utveckla verksamheten

En viktig medlemsaktivitet för Humanisterna är studier. Här önskar vi starkare stöd både från förbundet och lokalavdelningens medlemmar. Vi behöver samlas kring frågorna vi brinner för, fördjupa oss i vad det sekulära samhällsprojektet innebär och hålla oss uppdaterade om det aktuella opinionsläget, eventuella politiska landvinningar och möjligheter att driva utvecklingen vidare i vår riktning.

En annan aspekt är förstås den sociala – studier är ett sätt att träffas, lära känna varandra, diskutera och reflektera. Därför är studiecirklar, workshops, bokcirklar och utbildningsdagar viktiga för den interna verksamheten. Varför ska man annars vara betalande medlem i förbundet Humanisterna?

I samband med höstkonferensen i Stockholm den 17-18 november 2018 hade lokalordförandena ett eget möte, och där framkom hur olika förutsättningarna är. Varje lokalstyrelse har stor frihet att organisera verksamheten som den själv vill. Det innebär till exempel att man söker lokalt samarbete med ett studieförbund som Vuxenskolan, ABF eller Folkuniversitetet, både för intern och extern verksamhet, där man har de bästa personliga kontakterna eller där de lämpligaste lokalerna finns.

Men när det gäller studiernas innehåll är det inte så enkelt. Något egentligt stöd från förbundet finns inte vad gäller uppbyggnad av intern studieverksamhet inom aktuella ämnesområden med litteraturlistor, studiehandledningar, upplägg och så vidare. Varje lokalavdelning måste ”uppfinna hjulet” var och en på sitt håll - eller så orkar man inte med intern studie-

verksamhet utan satsar allt krut på öppna möten och föreläsningar.

Vi tror att både intern och extern verksamhet behövs. Men för den krympande styrelsen i Humanisterna Stockholm kan ansvaret för de cirka 2000 medlemmarna kännas tungt. Vi saknar egen föreningslokal och behöver hyra in oss någonstans, och bara att organisera verksamheten stjäl energi och pengar. Hur får vi tag på själva innehållet i det som ska studeras och folk som kan vara studieledare? Vi vet ju att det finns förväntningar på medlemskapet, bland annat i form av studier.

Vår studiecirkel (öppen även för icke-medlemmar) om sekulär humanism, som legat på is några år men återupptagits under hösten, blev så populär att den kommer att förlängas med fler träffar under våren. Det finns efterfrågan på fler workshops och studiecirklar. Vi ordnade en utbildningsdag, med mycket fina insatser från delar av förbundsstyrelsen, i februari på Hotell Scandic Klara för cirka 25 nytilkomna medlemmar. Den var så uppskattad att vi upprepade konceptet den i oktober. Utvärderingen gav ett snittbetyg på 4 på en 5-gradig skala.

Vi hoppas kunna ordna en motsvarande utbildningsdag för nya medlemmar en gång varje höst, men vi måste bli flera som hjälper till. Nu tog vi upp detta:

- Internationell utblick. Ulf Gustafsson beskrev hur sekulära humanistorganisationer samverkar internationellt och refererade vad som sägs i gemensamma manifest.
- Humanisternas idéprogram. Delta-garna diskuterade gruppvis vårt idéprogram och lämnade synpunkter på hur man kan vidareutveckla texten.
- Barnperspektivet. Emilia Ericson berättade om det stöd som finns i FN-deklarationen om de mänskliga

rättigheterna och Barnkonventionen rörande barns frihet att välja livs-åskådning. Läget i Sverige, speciellt vad gäller religiösa friskolor, diskuteras.

- Vikten av kritiskt tänkande i vår tid. Lars Höglund tog upp frågor rörande faktaresistens, konspirationsteorier och andra företeelser som förvränger verklighetsbilden.

- Är tro på vetenskap och humanism ett slags religion? Detta diskuterades i grupper. Konsensus var att vetenskap och humanism inte kan betecknas som religioner, eftersom de utsätts för ständig omprövning och inte är bundna av dogmer och tro på styrning från högre makter.

- Den intellektuella moralens maxim. Lars Höglund refererade till den maxim som Ingmar Hedenius formulerat: ”Att inte tro på annat än det som finns förnuftiga skäl att hålla för sant.”

- Därför är vi humanister. Grupparbete kring personliga slogans om varför vi är humanister. Några axplock:

- Humanismen – en livsåskådning för vår tid
- Tro inte – sök sanningen!
- Religionsfrihet är också rätten till frihet från religion.

*Yvonne Nenander, ordförande
Stefan Björnson, kassör
Humanisterna Stockholm*

Stockholmare sökes:

Inför våren 2019 vill vi ha förslag på ämnen och litteratur, filmer och så vidare till studiecirklar och workshops för medlemmar. Kan du tänka dig att vara cirkelledare? Hör av dig! Lämna gärna förslag också på ämnen och föreläsare till evenemang öppna för allmänheten.

E-post: stockholm@humanisterna.se, telefon: 08-32 01 75

Humanisterna Syd

Humanistisk stödperson

Sedan snart ett år har vi i Humanisterna Syd arbetat på att bilda en grupp med sekulära "stödpersoner – för livets olika skeenden".

Allt började med att vi fick höra att en mångårig medlem i Humanisterna, Åke Fridell, hade blivit svårt sjuk och inlagd på sjukhus. Där blev han erbjuden att tala med en präst, men han ville hellre tala med en humanist. När han senare mårde bättre och hade kommit hem bjöd han in oss för ett samtal om humanistisk "själavård". Vi kontaktade därefter våra officianter, då de ju också möter människor i sorg och olika livskriser, och vi bildade en liten lokal grupp för det som vi i nuläget kallar "humanistisk stödperson".

Tre gånger har vi hunnit samlas under året. I november hade vi också gäster från Röda Korset och vårt danska systerförbund Humanistisk Samfund. Vi har ju förstått att man i andra länder kommit längre på det här området. Humanisterna i Holland och Belgien har haft sådan verksamhet i 30 år, med lokala mottagningar, utbildning och etiska riktlinjer. I England har man nyligen inrättat sekulära "humanist chaplains" och även Danmark och Norge har liknande koncept.

Våra olika erfarenheter och idéer har bollats fram och tillbaka. Var behövs vi mest? På sjukhus, hospis, begravningsbyråer? Tillfälliga krishanteringsgrupper? Kanske på socialbyråer, fängelser, högskolor? Hur ska det ske rent praktiskt? Hur ska vi formulera vårt budskap och nå ut med att vi finns? Det fanns mer att tänka på än vi först anade...

Vi har försökt ta reda på vilka utbildningar, som kan vara ekonomiskt möjliga och bäst för just vår verksamhet. Målet är ju att vi ska vara ett alternativ då man inte vill ha eller behöver religiös eller psykologisk terapi, men ändå känner ett behov av hjälp att hantera sina existentiella frågor. Dessutom måste vi kunna certifiera våra stödpersoner innan de börjar praktisera, och sedan löpande följa upp och kvalitetssäkra att alla agerar korrekt.

Vi har också skissat på ett koncept till en broschyr där vi tagit hjälp av Birgitta Wallin i förbundsstyrelsen och delvis kopierat hennes formuleringar. Det är viktigt att vi är tydliga med det som vi erbjuder, nämligen samtal om frågor som rör livet och döden ur ett humanistiskt och icke-religiöst perspektiv, och att vi har tystnadslöfte och klara etiska regler. Under höstkonferensen 2018 höll vi en workshop för att berätta om konceptet och för att höra andra lokalavdelningars idéer.

Då vi fick höra att Åke Fridell, vår initiativtagare, avlidit i juli beslöt vi att härnäst kalla oss "Åke Fridellgruppen". Vi vill gärna se att detta initiativ så småningom växer till en samhällsbärande tjänst, men för det behövs fler volontärer – och utbildning!

*Ann Widung,
styrelseledamot i Hum Syd*

PS. Vi presenterade konceptet på Humanisternas höstkonferens i Stockholm den 17-18 november och flera lokalavdelningar var intresserade av att följa utvecklingen och bidra med idéer. Vi har därför skapat facebook-gruppen "Humanistisk medmänniska" för er som är intresserade. DS.

Studentmässor i Malmö och Lund

I september ställde vi ut på Malmö och Lunds universitets studentmässor, "Open Your Eyes to Malmö" respektive "Hälsningsgillet". Mässan i Malmö hölls över två dagar i universitetsbyggnaderna Niagara och Orkanen på Universitetsholmen med mässan i Lund som brukligt arrangerades i gamla AF-borgen vid Lundagård.

Bland utställarna återfanns politiska partier, NGO:er som Rädda barnen och Kvinnorättsjouren, nationer, lokala gym och liknande företag, och livs-åskådningsorganisationer som vi i Humanisterna. Mässan i Malmö har av naturliga skäl inte samma tradition bakom sig som den i Lund, men båda är livfulla tillställningar med tusentals besökare och utmärkta tillfällen att träffa och prata med studenter från när och fjärran.

Det märks att det finns ett stort intresse för våra frågor och vi fick ett par nya medlemmar på plats. Deltog gjorde nästan hela styrelsen; Caroline Bilander, Ulf Johnson, Martin Karlsson, Hans Schiött, Magnus Timmerby och Ann Widung.

Danska humanisterna fyller tio år

Den 27 oktober firade danska Humanistisk Samfund tio år och från styrelsen i Humanisterna Syd åkte Caroline Bilander, Martin Karlsson och Magnus Timmerby över sundet för att gratulera. Tillställningen hölls i Det Kongelige Danske Musikkonservatorium och bestod bland annat av tal från ordföranden

Lone Ree Milkær, stå upp-komedi, workshops i frågor som hur vi kommunicerar med vår omvärld, vad humanism innebär i praktiken och hur framtiden för Samfundet kan te sig.

Magnus Timmerby gästade den humanistiska podcasten Kafé Mensch, som dagen till ära spelade in ett avsnitt på plats, och talade om nordisk humanism. Dagen avslutades med en god middag.

Terese Svenke, styrelseledamot,

och Trond Enger, generalsekreterare, från norska Human-Etisk Forbund var också på plats för att gratulera och räcka över en födelse-dagspresent på 100 000 norska kronor. Från Norge gästade även Even Gran, nyhetsredaktör på norska nät-tidningen Fri Tanke, för att ställa samman ett reportage från begivenheterna. Sist, men definitivt inte minst, var IHEU:s (International Humanist and Ethical Union) ord-förande Andrew Copson i den danska huvudstaden för att gratu-

lera och tacka Humanistisk Samfund för det fantastiska arbete de gjort.

På bara tio år har de blivit cirka 1 500 medlemmar och redan kommit långt i arbetet med ceremonier. Hatten av till våra danska vänner och ett jättestort grattis från oss i Humanisterna Syd!

Martin Karlsson

styrelseledamot i Hum Syd

Humanisterna Väst

Stort intresse för lokal humanistisk konfirmation

I ett seminarierum på Humanisternas höstkonferens fick lokalavdelning Väst presentera sina erfarenheter från två omgångar av lokal humanistisk konfirmation. Representanter från en mängd lokalavdelningar deltog med stort intresse. Många avdelningar vill komma i gång med lokal konfa så snart som möjligt.

Väst har på kongressens uppdrag genomfört två lokala konfirmationer. I mars 2017 startade den första kursen, kvällsträffar plus en lägerhelg. 2018 genomfördes den andra

kursen. Det lokala intresset har växt. Till mars 2019 är redan tio av de femton platserna bokade med anmälningsavgift, vilket är rekordtidigt. Dessutom finns inför nästa kurs ett samarbete med studieförbundet Vuxenskolan, vilket ger kurserna en självbärande ekonomi.

Väst har tre grundtankar med den lokala konfirmationen: Att ungdomar ska få en chans att konfirmera sig där de bor. Att medlemmar ska aktiveras ideellt genom möjligheten att hjälpa till. Att stärka humanismen och ge återväxt.

På seminariet beskrev Västs representanter hur arbetet med den lokala konfirmationen går till, dels hur kursen administreras, dels hur själva träffarna genomförs. Delta-

garna på seminariet diskuterade med stort intresse genomförande och innehåll. Många jämförelser gjordes med lägerveckorna för konfirmation på somrarna. Alla insåg potentialen i att lokala konfirmationskurser skulle kunna mångdubbla antalet konfirmander varje år. Och alla insåg att det krävs mycket arbete för att få fart på alla behövliga ideella.

Ett dokument med utvärdering av Västs erfarenheter har skickats till alla lokalordföranden. Väst mailar gärna till flera intresserade och lovar hjälpa till så långt vi kan när andra lokalavdelningar vill komma i gång.

Jonathan Alsin, handledare

Sven Olof Andersson, administratör

Lästips för dig som vill veta mer om hederskultur och hedersförtryck

Ayaan Hirsi Ali: "En fri röst"

Alma Europa o RFSL Ungdom: "Hbt & heder"

Fadela Amara: "Varken hora eller kuvad"

Helene Bergman: "Förtroens grupp 8"

Ulf Broberg & Leif Ericksson: "Du ska dö"

Sigrid Edsenius: "Abbas hjärta"

Hanna Gadban: "Min jihad"

Eduardo Grutzky & Lars Åberg: "Heder och samvete"

Emire Güngür & Nima Dervish: "Varför mördar man sin dotter?"

Maria Hagberg: "Vid 20 börjar den rutna"

Amine Kakabaveh: "Amineh – inte större än en kalasjnikov"

Sara Omar: "Dödstvätterskan"

Paraplyprojektet: "Släkten är värst"

Maria Rashidi: "Bränd frihet"

Devin Rexvid & Astrid Schlytter: "Mäns heder: att vara offer och förövare"

TRIS: "Trippelt utsatt"

Ungdomsstyrelsen: "Gift mot sin vilja"

Lars Åberg: "Sommarens skiraste ljus"

Örebro universitet m fl: "Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar"

Humanisterna värnar om
det sekulära samhället och
åtskillnaden mellan religion
och politik. Vi strävar efter
att de mänskliga rättigheterna
skall vara överordnade
religiösa dogmer,
normer och värderingar.